Cyrki ze zwierzętami w Polsce

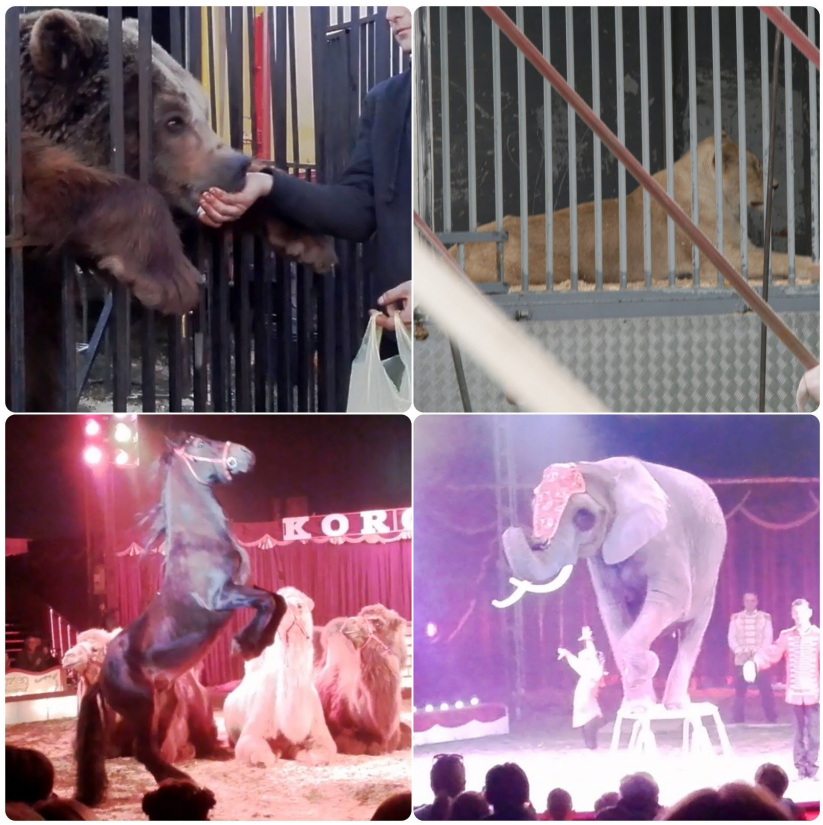

- Raport 2016 - ver. 1.0

Viva!
Akcja dla zwierząt
Organizacja Pożytku Publicznego

kampania
CYRK BEZ ZWIERZĄT

Oddajemy w Państwa ręce raport **"Cyrki ze zwierzętami w Polsce"**, bazujący na materiałach zgromadzonych przez aktywistów Fundacji Międzynarodowy Ruch Na Rzecz Zwierząt Viva podczas śledztw w cyrkach, występujących w Polsce w okresie marzec – czerwiec 2016.

Spis treści:

- I Wstęp
- II Dobrostan zwierząt
- III Nadzór
  - Inspekcja weterynaryjna
  - Rozporządzenie ws. cyrków w praktyce
  - Paragony
  - Nadzór budowlany
  - Znakowanie zwierząt
  - Menażeria objazdowa
  - Podsumowanie
- IV Bezpieczeństwo ludzi
  - Wyrok z sprawie słonicy
  - Bezpieczeństwo i wykorzystywanie w przedstawieniach dzieci
- V Wpływ na dzieci
- VI Alternatywy
- Zakończenie

I Wstęp

Do upadku PRL-u cyrk w Polsce był własnością państwa. Dopiero w latach 90' zaczęły powstawać pierwsze prywatne cyrki. Obecnie w Polsce istnieje kilkanaście cyrków, które wykorzystują w swoich przedstawieniach zwierzęta. Do największych należą: Cyrk Zalewski, Cyrk Korona, Cyrk Arena oraz Cyrk Vegas. Poza tym w trasę w sezonie 2016 wyjechały jeszcze: Cyrk Krasnal, Cyrk Maska, Cyrk Simal, Cyrk Metropol, Cyrk Arizona, Cyrk Pomponi, Cyrk Wictoria, Cyrk Katiusza, Cyrk Luna oraz Cyrk Juremix. Polskę odwiedzają także zagraniczne cyrki pełne egzotycznych zwierząt – włoski Cyrk Medrano i Miranda Orfei.
Ogólną liczbę zwierząt występujących w Polskich cyrkach w sezonie 2016 szacuje się na około 200-250 osobników. Są to głównie konie, kuce, psy, wielbłądy, lwy, tygrysy, słonie, osły, lamy, zebry, krokodyle, węże, żółwie, legwany, papugi, gołębie, a także małpy kapucynki, koty, świnie, barany, kogut, szczur, królik, jeżozwierz i dwa ostronosy.[1] Największy polski cyrk posiada około 50 zwierząt. Zwierzęta egzotyczne z reguły wypożyczane są z zagranicy – np. z Czech czy z Niemiec.W Polsce sezon cyrkowy trwa zwykle od lutego do listopada, a cyrki odwiedzają średnio 200 miejscowości w ciągu roku. Poprzedni sezon (2015) trwał aż 274 dni.

Przykładowa kilkudniowa trasa cyrku "Zalewski".

[1] Na podstawie scenariuszy występów zgłoszonych do Głównego Lekarza Weterynarii w roku 2016.

W niniejszym raporcie powołujemy się na następujące akty prawne:

* Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. 1997 nr 111 poz. 724);

* Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. 2004 nr 69 poz. 625);

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 sierpnia 2011 r. w sprawie gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi (Dz.U. 2011 nr 173 poz. 1037);

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie warunków hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym (Dz.U. 2005 nr 5 poz. 320);

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych (Dz.U. 2004 nr 16 poz. 166).

II Dobrostan zwierząt

SŁONIE

Badania wskazują na zaawansowane zdolności poznawcze słoni i uznaje się, że ich repertuar jest jeszcze daleki od tego już przez nas kompletnie poznanego. Słonie prezentują złożone zachowania socjalne, używają narzędzi i są uważane za niezwykle inteligentne. Badania zdolności poznawczych słoni potwierdzają, że są one zdolne do wzrokowej dyskryminacji symboli i przedmiotów, długotrwałego zapamiętywania, rozpoznawania środków i sposobów do osiągania celu i ich wykorzystywania czy oceny ilości. Słonie są samoświadome, tworzą narzędzia i ich używają, a także rozumieją współpracę i potrafią współpracować między sobą.[2] Słonie mają także złożony repertuar wokalny, który w znacznej mierze służy celom socjalnym.[3] Rozpoznają głosy wydawane przez członków grupy lub obce słonie na odległość 2,5 km.[4] Są niezwykle wrażliwe na dźwięki. W komunikacji posługują się również tymi o niskiej frekwencji, wywołującymi fale. Sygnały akustyczne i sejsmiczne mają dla słoni znaczenie także w rozpoznawaniu i dyskryminacji złożonych od pojedynczych źródeł sygnałów, czy rozpoznawaniu cech środowiska i podłoża.[5]

Są zwierzętami stadnymi, między członkami stada istnieje silna więź.[6] Samice pozostają w grupie do końca życia, natomiast samce opuszczają grupę po osiągnięciu dojrzałości (pomiędzy 10 a 15 rokiem życia).[7] Interakcje wewnątrz i pomiędzy grupami są mediowane poprzez zapach, dźwięk, dotyk i wzrok. Słonie stosują mapy zapachowe w wypadku, gdyby któryś ze słoni zabłądził i odłączył

---

[2] Foerder, P., Galloway, M., Barthel, T., Moore III, D. E., Reiss, D. 2011. Insightful Problem Solving in an Asian Elephant. PLoS ONE 6(8): e23251. doi:10.1371/journal.pone.0023251

[3] De Silva, S. 2010. Acoustic communication in the Asian elephant, *Elephas maximus maximus*. Behaviour 147:825-852.

[4] McComb, K., Reby, D., Baker, L., Moss, C., Sayialel, S. 2003. Long-distance communication of acoustic cues to social identity in African elephants. Animal Behaviour 65: 317–329.

[5] Günther, R. H., O'Connell-Rodwell, C. E., Klemperer, S. L. 2004. Seismic waves from elephant vocalizations: A possible communication mode? Geophysical Research Letters (31): L11602, doi:10.1029/2004GL019671.

[6] http://zeszytyprawzwierzat.org.pl/slonie-w-cyrkach-vs-slonie-w-naturze/

[7] Clubb, R., Mason, G. 2002. A Review of the Welfare of Elephants in European Zoos. RSPCA, Horsham.

się od grupy. Jednak to komunikacja dotykowa i wokalna mają szczególne znaczenie. Słonie dotykają się nawzajem rozpoznając członków grupy, witając czy pocieszając. Okazują dotykiem zainteresowanie i więź. Za pomocą trąby także eksplorują, okazują agresję lub bawią się.[8] U słoni obserwuje się również rytuały związane ze śmiercią i żałobę.[9]

Słonie pokonują ogromne odległości w czasie migracji i w poszukiwaniu pokarmu. Słonie afrykańskie przemierzają od 30 do 50 km w ciągu dnia.[10] Areały grup wahają się od 10 do 800 km^2 u słoni azjatyckich i od 14 do 5527 km^2 u słoni afrykańskich.[7] W naturalnym środowisku słonie spędzają od 40 do 75% czasu jedząc.[11] Słonie azjatyckie spożywają pomiędzy 33,6 a 44,4 kg trawy w ciągu dnia. W warunkach niewoli możliwość stałego poruszania się i odpowiedniego czasowo pożywiania się nie jest dostępna dla zwierząt w 90% procentach przypadków.[12]

Według badań opublikowanych w „Science" w 2009 roku, słonie w niewoli żyją nawet dwa razy krócej niż na wolności.[13] Do głównych problemów ich dobrostanu należą: bardzo ograniczona przestrzeń i możliwości poruszania się (słonie są uwiązywane na łańcuchach przez większą część doby), nieodpowiednie warunki klimatyczne i mikroklimatyczne (słonie są utrzymywane w zbyt dużej wilgoci i w zbyt niskich temperaturach), nieodpowiednie podłoże, niewłaściwa dieta (często prowadząca do otyłości, a co za tym idzie problemów z układem ruchu), brak możliwości ekspresji naturalnych zachowań, utrzymywanie w nienaturalnych i zbyt małych grupach lub pojedynczo, zbyt wczesne odstawianie od matek i rozdzielanie związanych ze sobą osobników czy wreszcie ekspozycja na przemoc w czasie obsługi.[7] Zachowania stereotypowe, będące wskaźnikiem stresu, frustracji, deprywacji, a zatem niskiego poziomu dobrostanu, występują u większości słoni w cyrkach.[14] U słoni w niewoli obserwuje się także depresję.

---

[8] Vidya, T. N. C., Sukumar, R. 2005. Social and reproductive behaviour in elephants. Current Science 89(7): 1200-1207.
[9] Hart, B. L., Hart, L. A., Pinter-Wollman, N. 2008. Large brains and cognition: Where do elephants fit in? Neuroscience and Biobehavioral Reviews 32: 86–98.
[10] Leuthold, W., 1977. Spatial organization and strategy of habitat utilization of elephants in Tsavo National Park. Kenia. Zeitschrift für Säugetierkunde 42: 358-379
[11] Sukumar, R., 1992.The Asian Elephant: Ecology and Management. Cambridge University Press: Cambridge, UK.
[12] Taylor, V.J., Poole, T.B., 1998. Captive breeding and infant mortality in Asian elephants: a comparison between twenty western zoos and three eastern elephant centers. Zoo Biology 17: 311-332
[13] Clubb, Rowcliffe, Lee, Mar, Moss, Mason, 2009. Compromised Survivorship in Zoo Elephants. Science 322(5908): 1649
[14] Schmid, J. 1995. Keeping circus elephants temporarily in paddocks - the effects on their behaviour. Animal Welfare 4: 87-101.

W procesie radzenia sobie z traumatycznymi przeżyciami, jednym z najważniejszych elementów w życiu słonia jest obecność innych słoni i nawiązywanie trwałych więzi. W warunkach ogrodów zoologicznych i cyrków, słonie są często przemieszczane i nawiązywanie trwałych więzi jest utrudnione lub całkowicie uniemożliwione.[15]

CYRK ARENA

W sezonie 2016 w cyrku wykorzystywana jest słonica afrykańska Tembo. Pomimo bycia zwierzęciem stadnym – żyje sama. W czasie występów słonica zmuszana jest między innymi do stawania na przednich łapach, co nie jest dla niej naturalnym zachowaniem i obciąża jej stawy. Wchodzi także na specjalne podwyższenie, staje na 2 przednich nogach i z trudem utrzymuje równowagę.

W finalnym momencie występu Tembo siada na podeście, a kilkuletnia córka tresera staje tuż przy niej, a następnie siada na jednym z jej ciosów. "Atrakcją" na koniec występu jest treser ciągnący słonicę za ogon. Całemu występowi towarzyszy bardzo głośna muzyka i migające światła. Dzieci z widowni mogą słonia, zaliczanego do zwierząt wyjątkowo niebezpiecznych, głaskać podczas występu.

[15] Bradshaw, G.A., Lindner, L. Post-Traumatic Stress and Elephants in Captivity. http://www.elephants.com/joanna/Bradshaw&Lindner_PTSD-rev.pdf

“Występ słonia to najsmutniejszy występ jaki widziałam we wszystkich cyrkach, nie jestem w stanie obejrzeć tego drugi raz. Nie spodziewałam się, że tak strasznie to wygląda...To powinno być karalne...” – relacjonowali społecznicy po wyjściu z cyrku.

Cyrk Arena 2016

Cyrk Arena 2016

Słonica Tembo występuje na arenie, ktora nie jest w żaden sposób zabezpieczona mimo, że słonie zaliczane są do najbardziej niebezpiecznych zwierząt na świecie. Zgodnie z przepisami słonie powinny być utrzymywane na wybiegu otoczonym 4-metrowym ogrodzeniem oraz dodatkowym

zabezpieczeniem, uniemożliwiającym podejście do ogrodzenia na odległość mniejszą niż 3 metry. Przepisy te gwarantują bezpieczeństwo osób przebywających w pobliżu słoni, ale również mają na celu zabezpieczenie zwierzęcia przed ucieczką i jej skutkami. Słonie, które uciekały z cyrku na świecie, zwykle były odstrzelane. Należy tu podkreślić, że w przypadku słonia należy oddać około 100 strzałów z broni ostrej, aby zabić zwierzę.

Cyrk Arena 2016

W 2016 roku głośne stały się spacery tresera ze słonicą Tembo po ulicach kilku miast Polski. To kolejny przypadek skrajnej nieodpowiedzialności i narażania na stres zwierzęcia, oraz przechodniów na ogromne niebezpieczeństwo.

CYRK MEDRANO

W sezonie 2016 wykorzystywane są trzy słonie (dwa słonie indyjskie i jeden afrykański). Scenariusz przedstawiony Głównemu Lekarzowi Weterynarii zawiera ogólnikowy i niejasny opis tricków. Wszystkie trzy słonie cierpią na stereotypię, co udokumentowali aktywiści już w 2015 roku, a sam cyrk opublikował ich stereotypowe zachowania w swoim filmie promocyjnym z 2016 roku, wykonanym przez "Tarnowska TV".[16]

Słonie w cyrku Medrano przebywają na wyjątkowo małym wybiegu pod namiotem, pozbawionym dostępu światła słonecznego. W namiocie panuje wysoka wilgotność, która nie służy słoniom. Wszystkie 3 zwierzęta dwóch różnych gatunków przebywają na jednym wybiegu, po którym nie mogą się one swobodnie przemieszczać. W przypadku słoni przebywanie w nieodpowiedniej

[16] http://tarnowska.tv/aktualnosci/czytaj/8371,cyrk-nie-taki-straszny.html

temperaturze i zbyt wysokiej wilgotności skutkować może licznymi chorobami. Brak ekspozycji na światło słoneczne jest także niezgodne z naturalnymi potrzebami tego gatunku. Brak możliwości swobodnego ruchu powoduje nie tylko silne zachowania stereotypowe, ale prowadzi również do otyłości i chorób stawów. Na wybiegu nie miały stałego dostępu do wody.

Ani zagroda dla słoni pod namiotem, ani scena podczas ich występu, nie zostały prawidłowo zabezpieczone pod uczeczką zwierząt. W przerwie przedstawienia widzowie mogli wejść do namiotu, w którym przebywały zwierzęta poza występami. Zwierzęta, którym powinno się zapewnić odpoczynek i możliwość ukrycia się przed i po występie narażone były tym samym na kolejny ogromny stres związany z obecnością obcych ludzi, którzy zachowywali się głośno.

Podczas występu również w tym cyrku treser ciągnął słonia za ogon. Nie jest tajemnicą, że szarpanie za ogon jest jedną z metod kontroli podczas tresury. W badaniach wykazano, że ogony słoni cyrkowych mają często ślady złamań.

Treser z cyrku Medrano ciągnący słonia za ogon.

Kadr z nagrania z cyrku Medrano na którym słonie kołyszą się na boki, co jest objawem stereotypii.

Słonie są, zgodnie z polskim prawem, uznawane za zwierzęta szczególnie niebezpieczne. Rozporządzenie dotyczące minimalnych wymagań w przypadku tych zwierząt nakazuje zapewnienie im sadzawki, a także wybiegu 150 m^2 w przypadku samicy i 200 m^2 w przypadku samca oraz pomieszczenia wewnętrznego odpowiednio 30 m^2 i 50 m^2. W żadnym przypadku warunki te nie były spełnione. Zgodnie z przepisami wybieg słonia powinien być otoczony conajmniej 4-metrowym ogrodzeniem i dodatkowym ogrodzeniem lub rowem, tak aby nie było możliwości podejścia do klatki lub ogrodzenia na odległość poniżej 3 m. Tymczasem w przypadku występów tych zwierząt w cyrku słonie nie są w żaden sposób odgrodzone od publiczności, a wręcz widzowie są zachęcani do dotykania zwierząt. Może to stanowić bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia uczestniczących w pokazach osób.

PODSUMOWANIE

- słonie utrzymywane są w warunkach uniemożliwiających realizację potrzeb gatunkowych;
- słonie zmuszane są do nienaturalnych zachowań;
- słonie występują i przetrzymywane są z narażeniem bezpieczeństwa ludzi i zwierząt;
- zmusza się do pracy zwierzęta chore, cierpiące na stereotypię;
- słonie podczas i po występie narażone są na stres powodowany przez głośną muzykę, okrzyki dzieci i migające światła.

LWY I TYGRYSY

Lwy i tygrysy to największe kotowate – figurują na liście najbardziej niebezpiecznych gatunków w Polsce i są zarazem też jedynymi kotowatymi wykorzystywanymi przez polskie cyrki do pokazów. Są to zwierzęta o bardzo dużych wymaganiach terytorialnych. Terytorium pojedynczego tygrysa, w zależności od podgatunku, płci i zasobów pokarmu na danym terenie, może wynosić nawet kilkaset kilometrów kwadratowych[17] – średnio taką powierzchnię mają również terytoria grup lwów afrykańskich[18], choć tak jak w przypadku tygrysów zależy on od zasobów pokarmu. Lwy w naturze żyją w grupach złożonych ze spokrewnionych samic, młodych i jednego (w rzadkich przypadkach więcej) samca. Młode samce po osiągnięciu dojrzałości płciowej w wieku 2-3 lat odłączają się od stada i rozpoczynają wędrówkę w celu założenia nowej grupy lub przejęcia takiej od innych, niespokrewnionych samców.[19] Tygrysy obu płci w podobnym wieku opuszczają matkę i rozpoczynają zwykle samotniczy tryb życia. Tygrysy w naturze nie unikają wody i potrafią używać zbiorników wodnych do chłodzenia swojego ciała.[20] Biorąc pod uwagę rozmiar terytoriów lwów i tygrysów oraz tryb ich życia niemożliwym jest oddanie w niewoli choćby częściowo warunków, których potrzebują.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie warunków hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym określa minimalny wybieg dla 1 tygrysa jako 10 metrów kwadratowych pomieszczenia wewnętrznego i 50 metrów kwadratowych pomieszczenia zewnętrznego.

Minimalna wysokość pomieszczeń określona jest w rozporządzeniu na 3 metry. Ponadto tygrysy powinny mieć zapewnione urządzenia do wspinania się (są to warunki minimalne i niezbędne wyposażenie pomieszczeń określonych w rozporządzeniu), ale takich na naczepach cyrków wykorzystujących zwierzęta nie zaobserwowaliśmy.[21]

---

[17] Smirnov, Kerley,Quigley i Hornocker, 2010. Spatial structure of Amur (Siberian) tigers (Panthera tigris altaica) on Sikhote-Alin Biosphere Zapovednik, Russia. Journal of Mammalogy 97: 737-748.

[18] Hudson Laizer, Thadeo M.C., Tarimo, Bernard Kisui. Home range and movement patterns of lions (Panthera Leo) in Tarangire National Park, Tanzania. American Journal of Research Communication, 2014, 2(1): 44-58

[19] Schaller, George B. 1972. The Serengeti lion: A study of predator–prey relations. Chicago: University of Chicago Press.

[20] Novak, R. M. 1999. Walker's Mammals of the World. 6th edition. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

[21] http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20050050032

Lwy i tygrys w Cyrku Zalewski

Powszechną konsekwencją długotrwałego stresu u tygrysów w niewoli jest nieżyt żołądka.[22] Stres poprzedzający występ przed publicznością i w czasie jego trwania podnosi rytm serca u tygrysów o 80%.[23]

Lwy i tygrys w Cyrku Zalewski

[22] Cociu, Wagner, Micu, Mihaescu, 1974. Adaptational gastro-enteritis in Siberian tigers, Panthera tigris altaica at Bucharest Zoo. International Zoo Yearbook 14: 171-174
[23] Krawczel, Friend, Windom, 2005. Stereotypic behavior of circus tigers: effects of performance. Applied Animal Behaviour Science 95: 189-198

CYRK ZALEWSKI

Aktywiści Vivy podczas przedstawień w cyrku Zalewski zaobserwowali wystraszone duże koty, które uciekały przed treserem i przed batem. Treser nerwowo poruszał się po arenie, całemu występowi towarzyszyła atmosfera napięcia i strachu. Na arenie występowały razem tygrysy i lew. Cały występ trwał ok 10 minut, to jedyny czas kiedy zwierzęta mogą opuścić naczepę, na której spędzają niemal całe życie. Przed pojawieniem się tresera na arenie koty korzystały z chwili i tarzały się po arenie.

> *"Nie trzeba być ekspertem, żeby zauważyć, ja bardzo się go bały. Treser w jednym ręku trzymał bat, a w drugim metalowy pręt. Podesty po których skakały koty ruszały się, stały na nierównym podłożu i doprowadziły do dwóch upadków zwierząt"* - relacjonują społecznicy.

Kilkugodzinna obserwacja kotów w Cyrku Zalewski wykazała, że zwierzęta przetrzymywane są na naczepie samochodowej – w jednym pomieszczeniu znajdują się 4 lwy i 1 tygrys. Sytuacja, w której w jednej klatce przebywają drapieżniki dwóch odrębnych gatunków musi powodować u nich co najmniej dyskomfort, zwłaszcza jeśli zwierząt jednego gatunku jest więcej, niż drugiego.

Z obserwacji wynika również, że koty denerwowały się coraz bardziej już po rozpoczęciu spektaklu. Z namiotu dochodziła głośna muzyka, a koty wraz z upływem czasu były coraz bardziej nerwowe, chodziły "synchronicznie" po klatce, co ewidentnie wskazuje na zachowanie stereotypowe. Apogeum nastąpiło tuż przed tym, jak treser wypuścił koty z przyczepy na arenę. Widać było, że zwierzęta dokładnie wiedzą, w którym momencie się to wydarzy i że to powoduje w nich ogromny stres.

CYRK MIRANDA ORFEI

Pokaz tresury tygrysów trwał około 10 minut. Prowadził go treser trzymający w jednym ręku bat, a w drugim metalowy pręt.

> *"Zwierzęta ewidentnie bały się go, pokazywały zęby i prychały. W krytycznym momencie, gdy jeden tygrys był nieposłuszny ze strachu przed treserem schował się za podestem"* – wspominają występ aktywiści Vivy.

Tygrysy w cyrku Miranda Orfei

Tygrysy w cyrku Miranda Orfei

Zwierzęta podczas występu są oddzielone od widzów cienką siatką. Przed i po występie 5 tygrysów przetrzymywanych jest w naczepie samochodowej.

Naczepa z tygrysami cyrku Miranda Orfei.

Tygrysy, choć miały rozstawiony dodatkowy wybieg poza klatką, wcale na nim nie przebywały. 5 osobników przebywało na przyczepie o powierzchni około 30 metrów kwadratowych. Podczas kilkugodzinnej obserwacji wykazywały silne zachowania stereotypowe – przez większość czasu wszystkie niespokojnie chodziły w lewo i w prawo. Nawet gdyby były wypuszczane na wybieg zewnętrzny – był on przygotowany w sposób, który mógł doprowadzić do ucieczki jednego lub nawet wszystkich zwierząt.

W obu przypadkach zwierzęta nie mają możliwości realizacji podstawowych potrzeb gatunkowych (za małe wybiegi, przetrzymywanie zwierząt różnych gatunków razem, brak możliwości wspinania się, biegania i skakania), w wyniku czego dochodzi to zaburzeń psychicznych. Straumatyzowane, znudzone, a jednocześnie przerażone zwierzęta trafiają na arenę, którą otacza widownia wypełniona małymi dziećmi.

PODSUMOWANIE:

- tygrysy są poddawane stresogennej tresurze co sprawia, że reagują na tresera strachem i agresją;
- tygrysy utrzymywane są w warunkach uniemożliwiających relizację potrzeb gatunkowych;
- tygrysy występują i przetrzymywane są z narażeniem bezpieczeństwa ludzi i zwierząt;
- zmusza się do pracy zwierzęta chore, cierpiące na stereotypię;
- tygrysy podczas i po występie narażone są na stres powodowany przez głośną muzykę, okrzyki dzieci i migające światła.

KONIE

Zwierzęta te wykorzystywane są w większości polskich cyrków. Konie mają ostry słuch, pozwalający im rozpoznać każdy szelest w otoczeniu. Hałas i przeraźliwie odgłosy, takie jak krzyk ludzi i brawa są dla nich drażniące i mogą prowadzić do awersyjnych zachowań, bezsenności i ucieczek.[24]
Bocznie usytuowane oczy pozwalają koniom widzieć prawie wszystko dokoła. Konie zdecydowanie przewyższają ludzi w widzeniu w ciemności. Bardzo głośna muzyka, reflektory, hałas, ruch na widowni – to wszystko jest wychwytywane przez konie kilka razy silniej, niż przez ludzi.[25]

[24] Thompson, V.D., 1989. Behavioral response of 12 ungulate species in captivity to the presence of humans. Zoo Biology 8: 275-297

[25] https://e-uczelnia.uek.krakow.pl/mod/book/tool/print/index.php?id=24643

CYRK KRASNAL

Kucyk z cyrku Krasnal – nie występował na arenie

Kucyk z Cyrku Krasnal - przetrzymywany prawdopodobnie w celu dotrzymania towarzystwa drugiemu kucykowi, który występował podczas przedstawienia. Zwierzę ma kopyta, których stan wskazuje na długotrwałe zaniedbania.

CYRK KORONA

Stan utrzymania koni pozostawiał wiele do życzenia – zwierzęta miały brudne kopyta i posklejaną sierść. W czasie przerwy widzowie tłumem wchodzili do stajni, gdzie konie jadły posiłek (siano), dzieci krzyczały i biegały, próbowały głaskać konie.

> *"Nikt nie pilnował tego co się dzieje, panujący chaos mocno stresował zwierzęta"* – podkreślają społecznicy.

Cyrk Korona, 2016

CYRK LUNA

Kucyk szetlandzki w cyrku Luna mimo tego, że jest zwierzęciem stadnym, przebywa w cyrku i podróżuje sam. Kucyk jest otyły, przypuszczalnie będzie niedługo ochwacony. Poza tym waga dzieci jeżdżących na kucyku nie była dostosowana do rozmiarów zwierzęcia.

Dzieci zgromadzone dookoła wybiegu zachowywały się bardzo głośno, poganiały kucyka różnymi zabawkami.

Poganianie kuca przez dziecko, w siodle siedzi dziecko zbyt duże i ciężkie jak dla tego konia.

ZEBRY

W Cyrku Korona na arenie występują zebry. Biegają one po arenie odgrodzonej od publiczności niewysoką burtą, bez lonży ani trwałego zabezpieczenia areny. Po występie widzowie mogą je odwiedzić w zagrodzie. Dzieci wkładają do ich boksu ręce. Tymczasem zebry są powszechnie uważane za zwierzęta wyjątkowo niebezpieczne, co przyznają naukowcy i praktycy opieki nad tymi zwierzętami. "Nie wszystkie zwierzęta dały się poskromić człowiekowi. Zebr na przykład, pomimo wielu lat starań, nie można całkowicie oswoić, bo są nieobliczalne. Z byle powodu rzucają się do ucieczki – mówi dr Kruszewicz".[26]
Polskie przepisy sytuują zebrę w kategorii II zwierząt niebezpiecznych. Przepisy zabraniają w związku z tym możliwości podejścia osób postronnych do wybiegu zebr na odległość mniejszą, niż 1,5 m. Możliwość bliskiego kontaktu z zebrami w zagrodzie, a także ich występy na arenie mogą być niebezpieczne. Zebry, choć wydają się wyjątkowo dobrymi kandydatkami do udomowienia, sprawiają wyjątkowe kłopoty w utrzymaniu i tresurze. Z wiekiem stają się, zdaniem naukowców badających ich zachowanie, nieprawdopodobnie groźne. Mają zwyczaj niewypuszczania z boksu ugryzionych opiekunów.[27]

[26] Kruszewicz, Z., 25.10.2009. Każdego można oswoić, Newsweek: internet
[27] Diamond, J., 2000. Strzelby, zarazki, maszyny. Losy ludzkich społeczeństw. Wydawnictwo Prószyński i S-ka: Warszawa. Seria: Na ścieżkach nauki.

Zagroda zebr w cyrku Korona, na zdjęciu widać rękę dziecka włożoną między kratami na wybieg.

GADY

Gady są gromadą o znacznie zróżnicowanej morfologii i biologii. Dzielą się na cztery rzędy: żółwie, krokodyle, sfenodonty i łuskonośne, do których należą jaszczurki i węże. Pomimo tak dużego zróżnicowania istnieje jednak szereg wspólnych cech, które można przywołać zwłaszcza w kontekście ich inteligencji i potrzeb biologicznych. Jak wykazują badania ostatnich lat, gady charakteryzują się znacznym poziomem zdolności kognitywnych. Wykazują elastyczność w wielu zadaniach poznawczych, w tym rozwiązywania nowych zadań związanych z działaniem motorycznym przy użyciu różnych strategii i szybkiej zdolności uczenia się, w tym uczenia się asocjacyjnego (skojarzeniowego). Taki stopień plastyczności występuje u ptaków i ssaków, ale nie był dotąd przypisywany kręgowcom zmiennocieplnym[28]. Niedawno wykazano, że gady uczą się przez naśladownictwo[29], co świadczy o ich zdolnościach społecznych. U krokodyli opisano używanie narzędzi do zwabiania zdobyczy.[30]

[28] Leal, M. & Powell, B.J. 2012. Behavioural flexibility and problem-solving in a tropical lizard. Biol. Lett. 8, 28–30.

[29] Kis,A., Huber L., Wilkinson A. (2015) Social learning by imitation in a reptile (*Pogona vitticeps*). Animal Cognition **18** (1): 325–331.

[30] Dinets V., Brueggen J.C., Brueggen J.D. (2015) Crocodilians use tools for hunting. Ethology Ecology & Evolution 27, 74-78.

Co najważniejsze u wszystkich gadów wykazano istnienie behawioralnych i fizjologicznych wskaźników emocji.

Gady w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat stały się łatwo dostępne jako zwierzęta do utrzymywania w niewoli. Niestety wraz z ich dostępnością nie wzrosła odpowiednio świadomość ich specyficznych potrzeb biologicznych. Potrzeby te są w dużym stopniu zależne od gatunku. Dotyczy to warunków utrzymywania, w tym wielkości i urządzenia terrarium, temperatury, wilgotności, oświetlenia czy pokarmu. W przypadku wielu gatunków warunki te powinny ulegać zmianom w cyklu dobowym i rocznym. Generalne zasady dotyczą jedynie niektórych grup i ich potrzeb. Należy do nich np. zasada, że w przypadku wszystkich przedstawicieli rzędu krokodyli za absolutnie niezbędne należy uznać stały dostęp do odpowiedniej jakości wody i lądu. Basen powinien być obszerny, umożliwiający pływanie, a część lądowa zaopatrzona w lampy grzewcze.
Istotne jest nie tylko zapewnienie właściwych gatunkowo potrzeb, ale także znajomość właściwego postępowania z gadami. Dotyczy to także aspektu zdrowotnego. Gady są często nosicielami np. bakterii z rodzaju *Samonella*. Dotykanie zwierząt przez wiele osób stwarza zagrożenie zarówno dla nich jak i dla samego gada.
Gady są podatne na stres. Wykazano, że podnoszenie żółwi i innych gadów wiąże się z silnym stresem, czego objawem jest tachykardia (przyspieszone bicie serca) i potrzeba wzrostu temperatury ciała (wzrost temperatury ciała jest oznaką stresu u zwierząt stałocieplnych, u gadów stres jest manifestowany szukaniem najcieplejszego miejsca).[31] Należy więc tego unikać i ograniczyć do absolutnie koniecznych sytuacji. Istotnym czynnikiem powodującym stres jest transport gadów – nawet wówczas, gdy odbywa się on wraz z terrariami. Gady są bardzo wrażliwe na drgania podłoża. W przypadku węży odbieranie tych drgań jest jedną z najważniejszych właściwości pozwalających na orientację w środowisku.

W cyrku Miranda Orfei wykorzystywane są m.in węże boa, anakonda, węże zbożowe, kajmany okularowe i aligatory. W polskim cyrku Vegas prezentowane są także gady: węże - prawdopodobnie pytony, krokodyle i żółwie. "Występ" gadów przypomina menażerię objazdową i polega na noszeniu zwierząt dookoła areny i pokazywaniu ich widowni.

> "Krokodyl w cyrku Vegas miał zaklejony pysk. Wyrywał się i szamotał, jak go położyli na ziemię to zamarł bez ruchu. Bardzo źle to wyglądało." - mówią aktywiści Vivy.

[31] Cabanac M., Bernieri C. (2000) Behavioral rise in body temperature and tachycardia by handling of a turtle (*Clemmys insculpta*). Behavioural Processes 49:61-68.

Zarówno w cyrku Miranda Orfei, jak i w cyrku Vegas, widzowie mogli dotykać zwierząt, co nieuchronnie prowadzi u nich do tresu.

Zaklejony pysk krokodyla Cyrk Vegas (zdjęcie z filmu promocyjnego Cyrku Vegas -pisownia oryginalna).

W cyrku Miranda Orfei w przerwie przedstawienia widzowie mogli dodatkowo wejść do ciężarówki, w której przetrzymywane są gady. Krokodyl był tam pozbawiony dostępu do wody. Prezentowaniu gadów w obu przypadkach towarzyszy głośna muzyka i migające światła.

“Pokaz” krokodyla, cyrk Vegas

“Pokaz” żółwia w cyrku Vegas

“Pokaz” węża w Cyrku Vegas

Cyrk Miranda Orfei

Jaszczurka w cyrku Miranda Orfei

Krokodyl nilowy, żółw pustynny i 2 żółwie jaszczurowate z cyrku Vegas były zmuszane do pracy chore. U zwierząt stwierdzoko m.in. krzywicę, otłuszczenie, miękkie skorupy, spowodowane złą dietą, brakiem ruchu i brakiem dostępu światła słonecznego do miejsca, w którym były przetrzymywane.

PODSUMOWANIE:

- prezentowanie gadów w cyrkach ma znamiona menażerii objazdowej, której działalność jest prawnie zabroniona;
- gady przetrzymywane są w warunkach niezgodnych z ich podstawowymi potrzebami – w pojemnikach uniemożliwiających ruch, bez możliwości pływania, dostępu światła słonecznego, na nieodpowiednim podłożu;
- gady podczas występów narażone są na stres powodowany przez głośną muzykę, okrzyki dzieci, dotykanie ich przez wiele obcych osób jednocześnie i migające światła;
- wieloletnie zaniedbania w zakresie leczenia i pielęgnacji zwierząt;
- wykorzystywanie do pokazów zwierząt chorych – krokodyla i 3 żółwie;
- gady występują w warunkach z narażeniem bezpieczeństwa ludzi.

NIEDŹWIEDŹ

Niedźwiedź brunatny jest gatunkiem ssaka z rzędu drapieżnych objętych w Polsce ochroną gatunkową. Ponad 20 osobników przebywa w ogrodach zoologicznych, a sporadycznie pojawiają się również w cyrkach. Niektórzy naukowcy skłaniają się do całkowitego wykluczenia niedźwiedziowatych z grupy zwierząt utrzymywanych w niewoli. Wyjątkiem miałyby być instytucje takie jak azyle czy ośrodki rehabilitacji, utrzymujące niedźwiedzie w semi-naturalnych warunkach.

Niedźwiedzie charakteryzują się zaawansowanymi zdolnościami poznawczymi. Badania wykazują, że niedźwiedzie potrafią rozwiązywać złożone zadania i są zdolne do myślenia abstrakcyjnego. Są m.in. zdolne do oszacowywania wielkości grup oraz oceny cech fizycznych obiektów, do rozróżniania kolorów, asocjacyjnego uczenia się i mają pamięć przestrzenną.[32] Występowanie zachowań narzędziowych wskazuje na inteligencję fizyczną gatunku, zdolność do motorycznego uczenia się, plastyczność behawioralną, zdolność do zachowań nakierowanych na cel oraz planowania.[33] Większość aktywnego czasu spędzają na poszukiwaniu pokarmu, pokonując duże odległości. Wielkość areału osobniczego sięga 8 171 km^2, co oznacza że obejmuje obszar np. niemal województwa opolskiego. Potrzeby biologiczne zwierzęcia o takiej inteligencji i trybie życia związane są m.in. z koniecznością penetrowania dużych obszarów, zróżnicowania bodźców węchowych, wzrokowych, dotykowych i innych, jakie może odbierać, zróżnicowanej w cyklu rocznym diety, zapewnienia warunków do hibernacji w zimie oraz spokojnych kryjówek do codziennego odpoczynku,

[32] Sergiel, A., Maślak, R., 2014. Dobrostan niedźwiedzi w niewoli. W: Gardocka T., Gruszczyńska A., Maślak R. Sergiel A. (red.): Dobrostan zwierząt w ogrodach zoologicznych a standardy prawne UE. Dom Wydawniczy Elipsa: Warszawa. s. 138-147.
[33] Deecke, V.B., 2012. Tool-use in the brown bear (*Ursus arctos*). Animal Cognition 15: 725-730.

właściwej i zróżnicowanej aktywności ruchowej powiązanej ze stymulacją zmysłową.

Niedźwiedzie w niewoli, ze względu na swoją inteligencję i złożone potrzeby biologiczne, cierpią na zaburzenia psychiczne. Frustracja wynikająca z niezaspokojenia potrzeby wędrówek i eksploracji terenu u gatunków naturalnie penetrujących duże obszary, stanowi podłoże rozwoju tego typu zaburzeń zachowania, szczególnie stereotypii.[34] W warunkach cyrku nie jest możliwe ich uniknięcie, gdyż trudno jest wyeliminować długotrwały stres związany z brakiem możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb i brakiem kontroli otoczenia przez zwierzę. W warunkach cyrku niemożliwe jest zapewnienie zwierzęciu fundamentalnych dla niego potrzeb jak m.in. potrzeba eksploracji dużego, zróżnicowanego obszaru, kopania w podłożu, pływania, brodzenia w wodzie, wspinania się na drzewa, biegania, wyszukiwanie pokarmu, diety dostosowanej do cyklu rocznego, hibernacji, możliwości wyboru właściwej, komfortowej temperatury otoczenia. Ponadto w przypadku cyrków występują negatywne efekty związane ze zmuszaniem zwierzęcia do określonych zachowań, często stojących w konflikcie z jego potrzebami. Negatywne bodźce związane są też ze zmuszaniem zwierzęcia do kontaktu z ludźmi, hałasem i światłami w czasie występów czy częstym transportem. Prowadzi to do długotrwałego cierpienia psychicznego, którego zewnętrznym objawem są zachowania stereotypowe, a niekiedy autoagresja. Z utrzymywaniem niedźwiedzi w warunkach cyrku wiążą się też cierpienia fizyczne. Zachowania stereotypowe polegające zazwyczaj na uporczywym wykonywaniu tych samych ruchów prowadzą do stanów zapalnych stawów i zwyrodnień kończyn. Powszechny jest zły stan uzębienia związany z niewłaściwą dietą czy uszkodzenia zębów spowodowane gryzieniem krat. Powoduje to dodatkowy dyskomfort pogłębiający zaburzenia zachowania.[35] Reasumując – gatunkowo specyficzne potrzeby niedźwiedzi nie mogą być realizowane w warunkach cyrku, a utrzymywanie tych zwierząt w cyrkach, w sposób nieunikniony, związane jest z cierpieniem.

Jedynym polskim cyrkiem nadal wykorzystującym niedźwiedzie pozostawał w tym sezonie Cyrk Vegas. Jego pokaz polegał wyłącznie na prezentacji zwierzęcia w przerwie spektaklu. Pracownik podchodził do klatki, głaskał go i karmił popcornem. Dodatkowo w jednym z wywiadów właścicielka cyrku chwali się, że Baloo był karmiony również bitą śmietaną.

[34] Vickery, S., Mason, G., 2005: Stereotypy and perseverative responding in caged bears: further data and analyses. Applied Animal Behaviour Science 91: 247-260.
[35] Maślak, R., Sergiel, A., Hill, S. P., 2013: Some aspects of locomotory stereotypies in spectacled bears (*Tremarctos ornatus*) and changes in behavior following dental treatment. Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research 8: 335-341.

Pokaz karmienia niedźwiedzia Baloo popcornem.

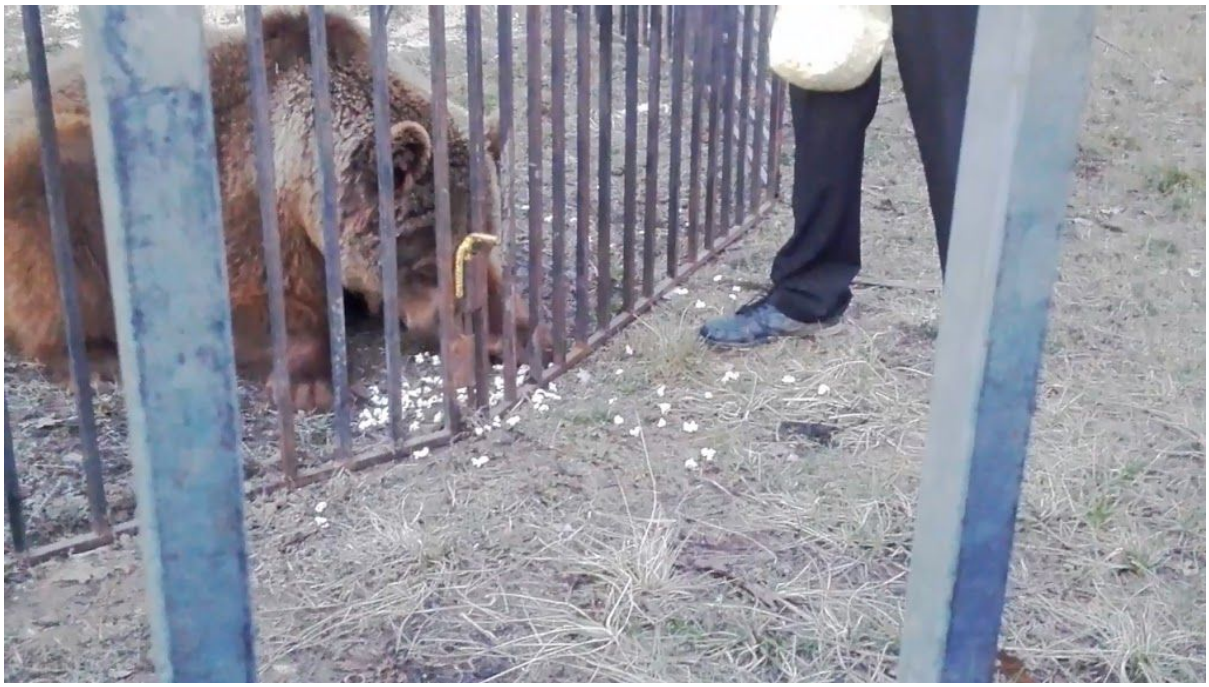

Cyrk Vegas – “karmienie” niedźwiedzia.

PODSUMOWANIE:

- pokazywanie niedźwiedzia w klatce w cyrku Vegas przypomina menażerię objazdową, której działalność jest prawnie zabroniona;
- przetrzymywanie niedźwiedzia w warunkach niespełniających minimalnych potrzeb gatunkowych, bez miejsca umożliwiającego ukrycie się i wypoczynek, bez stałego dostępu do wody;

- wykorzystywanie zwierzęcia chorego i okaleczonego do pracy rozrywkowej;
- brak leczenia zwierzęcia poważnie chorego;
- niedźwiedź prezentowany jest z narażeniem bezpieczeństwa ludzi;
- niedźwiedź przetrzymywany jest obok namiotu, co naraża go na stres powodowany przez głośną muzykę i hałas;
- niedźwiedź żywiony jest nieodpowiednim pokarmem, bez uwzględnienia potrzeb gatunkowych.

Cyrk Vegas, 2016

INTERWENCJA FUNDACJI VIVA W CYRKU VEGAS – 5 LIPCA 2016

Po konsultacji przez zoologów i lekarzy weterynarii zebranych przez Fundację Viva! podczas śledztwa materiałów na temat warunków, w jakich utrzymywany jest niedźwiedź w Cyrku Vegas, podjęto decyzję o natychmiastowej interwencji ze względu na zagrożenie życia i zdrowia zwierzęcia.

W interwencji udział wzięli:
– adwokat Katarzyna Topczewska, pełnomocnik Fundacji VIVA!;
– dr nauk biologicznych Ewa Zgrabczyńska, dyrektor Ogrodu Zoologicznego w Poznaniu;
– Magdalena Scherk-Trettin, fundacja Vier Pfoten, zajmująca się ratowaniem niedźwiedzi;

– dr nauk biologicznych Agnieszka Sergiel, Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk;
– dr nauk biologicznych Robert Maślak, Zakład Biologii Ewolucyjnej i Ochrony Kręgowców, Uniwersytet Wrocławski;
– lek. wet. Paweł Botko, specjalista chorób zwierząt nieudomowionych, wieloletni pracownik Ogrodu Zoologicznego w Poznaniu;
– lek. wet. Jarosław Przybylski, Ogród Zoologiczny w Poznaniu;
– Wydział do walki z Przestępczością Gospodarczą Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach;
– Powiatowy Lekarz Weterynarii.

Interwencja w cyrku Vegas

Fundacja VIVA! 5 lipca 2016 roku złożyła zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa znęcania się nad zwierzętami przez właścicieli cyrku i na podstawie tego zawiadomienia otrzymała asystę śląskiej policji do przeprowadzenia interwencji na terenie cyrku. Już podczas zabezpieczania terenu cyrku przez funkcjonariuszy specjaliści potwierdzili, że w przypadku niedźwiedzia stan jest poważny i zwierzę nie może pozostać na terenie cyrku. Pierwsze spostrzeżenia podczas obserwacji Baloo wskazywały na poważne problemy w zakresie układu ruchu, słabą okrywę włosową czy brak pazurów.

4-letni niedźwiedź brunatny Baloo przebywał na samochodowej przyczepie, którą dzielił z gadami. Wydzielona dla Baloo część przyczepy posiadała okratowane wejście i niewielkie okienko w górnej części. Podłoga przyczepy została wyłożona gumą, a w połowie również wysypana trocinami. W przyczepie nie stwierdzono miski z wodą ani pożywienia. Zewnętrzny wybieg stanowiła elipsa o wymiarach około 5x5m, zbudowana z metalowych części o wysokości 2,5 m.

Największy niepokój wzbudzał sposób zabezpieczenia wybiegu zewnętrznego – metalowe płotki nie były w żaden sposób związane z ziemią, choć rozporządzenie ministra środowiska z 3 sierpnia 2011 roku w sprawie gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi w przypadku niedźwiedzi wymaga postawienia ogrodzenia na podmurówce zagłębionej w podłożu co najmniej na 1,5 m.

Kilkadziesiąt minut później wszystkie osoby przebywające na terenie cyrku, oraz osoby obserwujące interwencję zza płotu były świadkiem dramatycznej próby wydostania się Baloo z wybiegu. Niedźwiedź, stojący na tylnych łapach, przednimi kołysał ogrodzenie, które w górnej części nie było ze sobą spięte. Niewiele brakowało, by Baloo wydostał się z klatki. Gdyby doszło do ucieczki zwierzęcia, zagrożone byłoby nie tylko zdrowie i życie ludzi, ale także samego niedźwiedzia, który ze względu na dobro publiczne mógłby zostać zastrzelony.

Po wejściu na teren cyrku specjaliści orzekli jednogłośnie – zdrowiu i życiu niedźwiedzia Baloo zagraża realne niebezpieczeństwo. Podobne wnioski mieli w zakresie stanu zdrowia i warunków krokodyla nilowego (który posiadał dokumenty kajmana krokodylowego) i trzech żółwi. Zwierzęta te przebywały w zbyt małych pojemnikach, na trocinach, w pomieszczeniu do którego nie dostawało się światło słoneczne. Przyczepa, na której przewożone i przetrzymywane były zwierzęta, nie była klimatyzowana, a w terrariach nie były utrzymywane właściwe warunki, takie jak temperatura czy wilgotność powietrza.

Rozmiary "terrariów" nie były w żaden sposób przystosowane do wielkości gadów. Zwierzęta utrzymywane były na trocinach, co nie jest naturalnym podłożem zarówno w przypadku żółwi, jak i krokodyla. U gadów specjaliści stwierdzili silne otłuszczenie, wynikające z braku ruchu czy krzywicę, związaną z niewłaściwą dietą, niedoborami witamin i brakiem słońca.

Niedźwiedź Baloo na wybiegu o średnicy około 5 m.

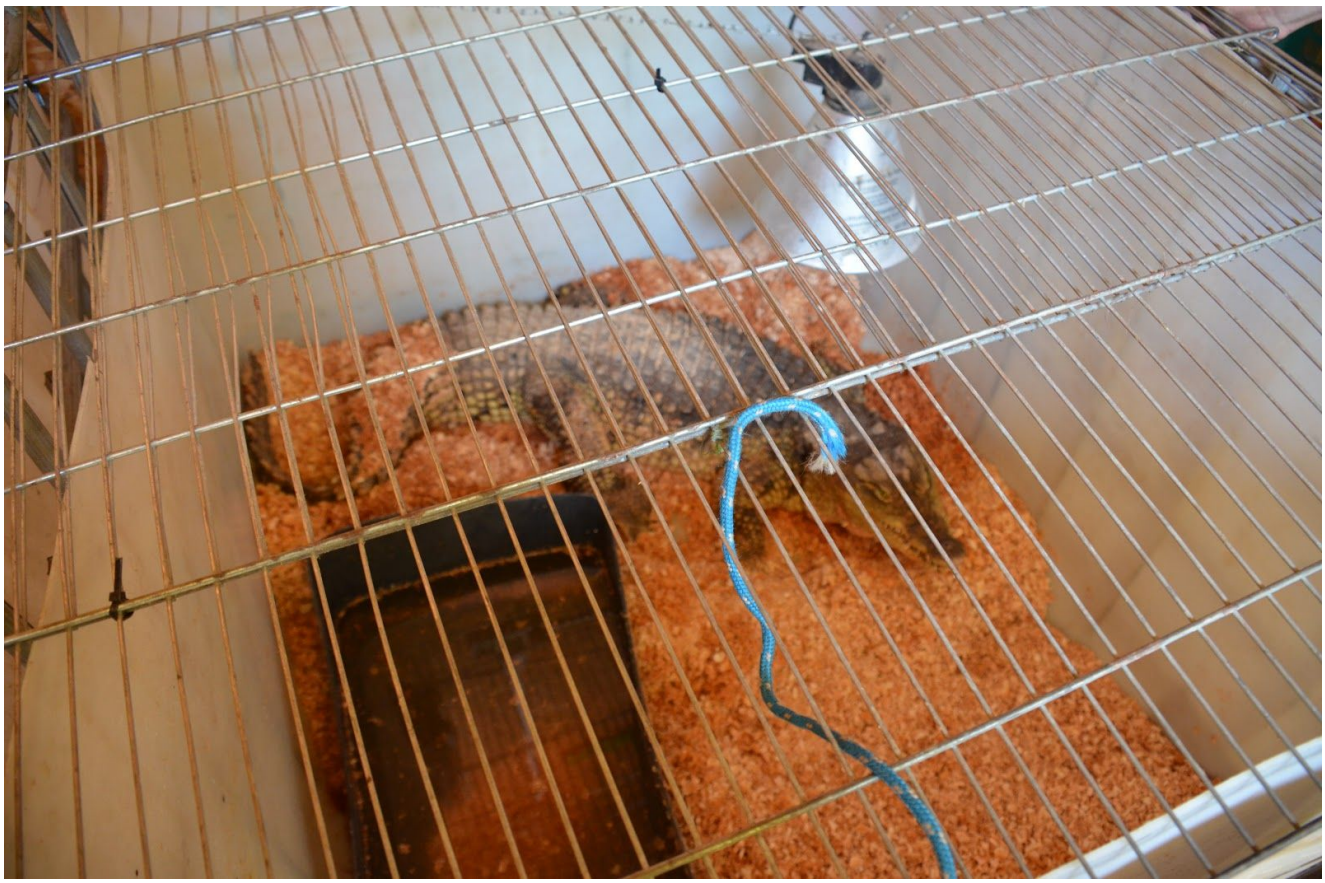

"Terrarium" krokodyla – trociny i niewielki pojemnik z wodą, nie pozwalający na swobodne pływanie.

Po stwierdzeniu zagrożenia zdrowia, a w przypadku gadów nawet życia, zapadła decyzja o odbiorze zwierząt Cyrkowi Vegas. Fundacja Viva złożyła stosowny wniosek do Urzędu Gminy w Pawłowicach, na terenie której cyrk Vegas aktualnie przebywał, a policja postanowiła zabezpieczyć zwierzęta jako dowody w sprawie.

Wszystkie zwierzęta zostały przekazane pod opiekę Ogrodu Zoologicznego w Poznaniu, który nie tylko jest uprawniony do opieki nad zwierzętami niebezpiecznymi (takimi jak niedźwiedź czy krokodyl), ale też ma bardzo duże doświadczenie i warunki do utrzymywania i leczenia tych zwierząt.

Zwierzęta przebyły drogę między Pawłowicami a Poznaniem w klimatyzowanych samochodach, z częstymi przystankami na odpoczynek i pojenie. Baloo dotarł w nocy do azylu dla niedźwiedzi, który w Ogrodzie Zoologicznym w Poznaniu wybudowała austriacka fundacja Vier Pfoten.

Niedźwiedź Baloo po przewiezieniu do Ogrodu Zoologicznego w Poznaniu

Do wykonania kompleksowych badań wezwani zostali lekarze weterynarii Julia Bohner i Frank Goeritz z Leibniz Institute for Zoo and Wildlife Research z Berlina, najbliższej jednostki zajmującej się diagnostyką i leczeniem tych zwierząt. Badanie trwało kilka godzin i było kompleksowe – pobrano do badań próbki krwi, moczu, kału, wykonano badania RTG i USG, zważono i zmierzono Baloo.

Podczas badań potwierdziły się przypuszczenia z oględzin dokonanych na miejscu interwencji przez lekarzy weterynarii tam obecnych: niedźwiedź jest zbyt mały jak na swój wiek, a jego problemy z poruszaniem wynikają z braku ruchu. Stwierdzono też, że niedźwiedź praktycznie w ogóle nie przebywał na słońcu, a nienaturalne podłoże doprowadziło do poważnych chorób układu ruchu. Wszystkie te problemy wynikają z długotrwałego przebywania niedźwiedzia na przyczepie samochodowej. Potwierdza to tylko obserwacje Fundacji Viva, że Baloo był wypuszczany na zewnętrzny wybieg tylko na czas pokazów i karmienia popcornem. Zgodnie z obserwacjami działaczy VIVY zwierzę nie przebywało na zewnętrznym wybiegu w innych niż pokaz karmienia czasie i okolicznościach. Już wiadomo, że Baloo wymagać będzie skomplikowanego leczenia i długotrwałej rehabilitacji. Już pierwsze zalecenia lekarzy weterynarii z IZW po wykonaniu RTG i USG zakładały przerwanie kwarantanny i jak najszybsze wypuszczenie niedźwiedzia na naturalne podłoże, do lasu, z możliwością wspinania się po drzewach i kąpieli.

Badanie niedźwiedzia Baloo w Ogrodzie Zoologicznym w Poznaniu

Postępowanie przygotowawcze prowadzi w tej sprawie Prokuratura Rejonowa w Jastrzębiu Zdroju. Fundacja Międzynarodowy Ruch na Rzecz Zwierząt VIVA będzie pełniła w tej sprawie prawa pokrzywdzonego.

ŻYRAFY

Żyrafy są roślinożercami żyjącymi na afrykańskiej sawannie. Żerują na liściach niedostępnych dla innych zwierząt i są bardzo kapryśne w doborze pożywienia. Są społecznymi zwierzętami żyjącymi w stadach od kilku do 50 osobników. Żyrafy są bardzo szybkie i silne. Chociaż nie mogą biegać zbyt szybko to są bardzo trudną zdobyczą nawet dla dużych drapieżników.[36]

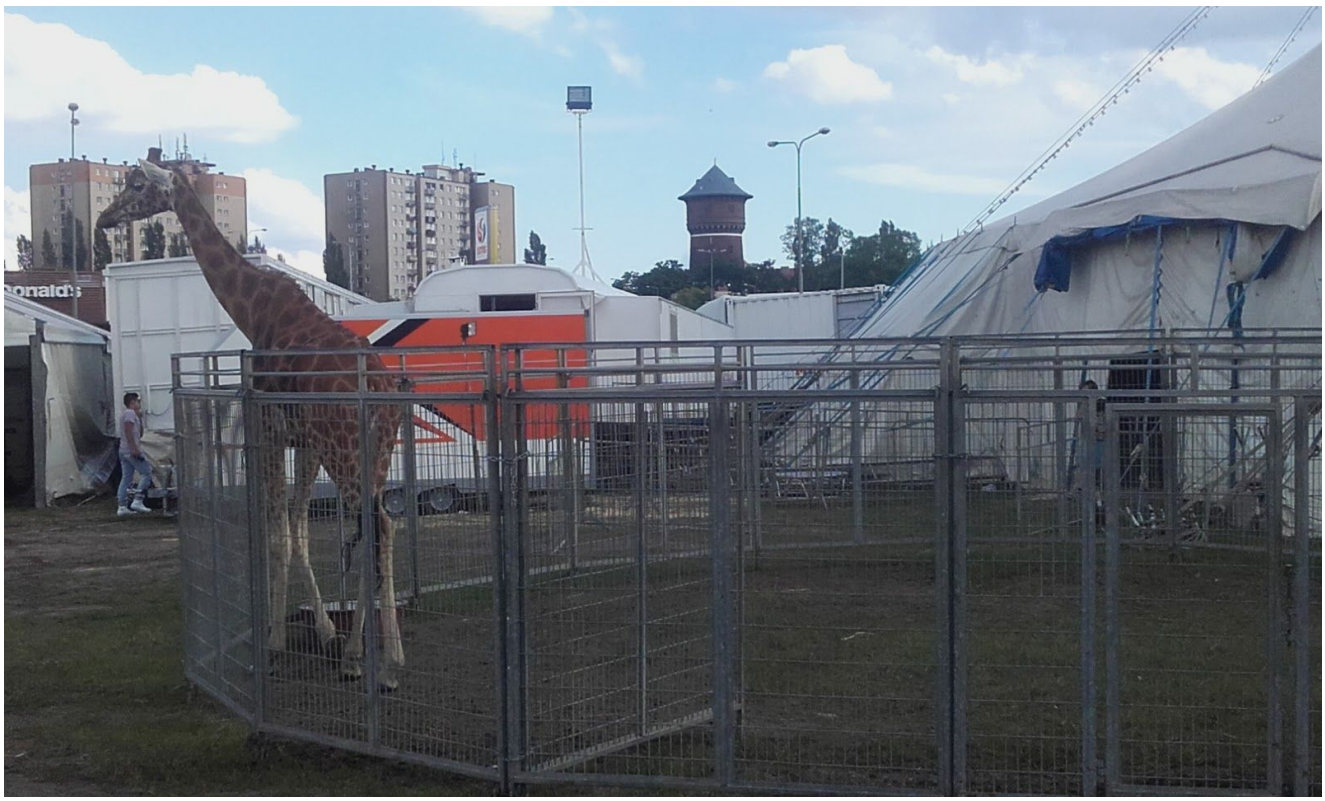

Wybieg dla 2 żyraf w cyrku Medrano – zwierzęta mają drastycznie ograniczone możliwości ruchu. Rozporządzenie o warunkach dla zwierząt w ogrodach zoologicznych mówi o minimalnej powierzchni 500m^2 – wybieg na zdjęciu ma mniej niż 100m^2.

[36] Lee, A., 1991.Management Guidelines for the Welfare of Zoo Animals– Giraffe. The Federation of Zoological Gardens of Great Britain and Ireland: London, UK

Wysokość pomieszczeń dla żyraf powinna mieć minimum 6 m. Zwierzęta w Medrano między występami często są zamknięte na naczepach, które mają mniejszą wysokość.

Nasze obawy wzbudza transport żyraf. Sami pracownicy cyrku Medrano w materiale dla Tarnowska TV mówią o żyrafach: „W czasie transportu zwierzęta przejeżdzają w pozycji jakby półleżącej”.[37]

Tymczasem “Transport tak wysokich zwierząt jak żyrafy jest ogromnym przedsięwzięciem logistycznym. Jak wyjaśnia dyrektor łódzkiego zoo Ryszard Topola, zajmują się nim wyłącznie wyspecjalizowane firmy, których w Europie jest zaledwie kilka. Żyrafy podróżują w specjalnych klatkach lub przyczepach o koniecznie antypoślizgowym podłożu. Burty przyczep mają wysokość sięgającą nawet 5 metrów. Żyrafy transportowane są w swojej naturalnej pozycji, czyli stojącej“.[38]

[37] http://tarnowska.tv/aktualnosci/czytaj/8371,cyrk-nie-taki-straszny.html 09:34 min.
[38] http://www.tvn24.pl

Pozostałe nieprawidłowości stwierdzone w cyrkach na terenie Polski:

– choroby skórne zwierząt utrzymywanych w zagrodach i mających styczność z dziećmi (cyrk Miranda Orfei);

Osły z grzybicą. Cyrk Miranda Orfei.

– zły stan racic i skóry wielbłądów (cyrk Zalewski).

Wielbłądy podczas przerwy w spektaklu cyrku Zalewski w Krakowie

Podczas przerwy w czerwcowym przedstawieniu cyrku Zalewski w Krakowie zmuszanie do pracy były kulawe i stare wielbłądy (wielbłąd Rubio). Kilka z wielbłądów miało również objawy poważnych chorób skóry na nogach, źle pielęgnowane racice (poprzerastane i utrudniające chodzenie pazury), a jeden był bardzo stary (wielbłąd Rubio) i z trudem się poruszał. Wielbłądy te były

zmuszane do wożenia dzieci na grzbietach. Dwa ze zwierząt (w tym Rubio) miały wyraźne kulawizny, co zostało zarejestrowane na filmach. Przyczyną może być prawdopodobnie zła pielęgnacja racic. Jednocześnie – jeśli zwierzęta były chore na zakaźne choroby skóry, mogło dojść do naruszenia przepisu art. 157 kodeksu karnego, ponieważ dzieci jeżdżące na wielbłądach dotykały ich gołą skórą.

Z opinii dr Ewy Zgrabczyńskiej, dyrektorki Poznańskiego Ogrodu Zoologicznego wynika, że: "szczególny sprzeciw budzi wykorzystywanie okulawionych wielbłądów do przejażdżek przez dzieci."

Stan racic wielbłądów. Cyrk Zalewski.

Cyrk Zalewski, 2016.

PODSUMOWANIE

Sytuacja zwierząt w cyrkach odbiega mocno od jej obrazu budowanego przez treserów oraz niektórych, powiązanych z biznesem, lekarzy weterynarii. Zwierzęta nie mają odpowiedniej opieki weterynaryjnej, dzięki której w odpowiednim momencie podejmowane byłoby leczenie. Związane to jest z małą ilością lekarzy weterynarii specjalistów chorób zwierząt nieudomowionych, których w Polsce jest zaledwie 84. W znacznej większości lekarze ci nie chcą współpracować z cyrkami, ponieważ nie godzą się na wykorzystywanie zwierząt dzikich w cyrkach. Z cyrkami współpracują najczęściej lekarze nie posiadający specjalizacji z zakresu chorób zwierząt egzotycznych.

W czerwcu 2015 Europejska Federacja Lekarzy Weterynarii (FVE), reprezentująca organizacje weterynaryjne w 38 krajach, wezwała wszystkie europejskie i krajowe właściwe organy do wprowadzenia zakazu wykorzystywania dzikich zwierząt przez wędrowne cyrki. Pod tym apelem podpisała się Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna, oficjalnie udzielając pełnego poparcia dla stanowiska FVE.[39]

Brak opieki weterynaryjnej w połączeniu z kompletnym brakiem wiedzy właścicieli o potrzebach poszczególnych gatunków i o samych chorobach tych zwierząt – daje to złożony obraz licznych schorzeń, które długotrwale nieleczone doprowadzają do poważnych, ale wciąż niewykrywanych chorób. Zaskakujące

[39] www.fve.org/uploads/publications/docs/fve_position_on_the_travelling_circuses_adopted.pdf

jest również to, że podobne problemy mają zwierzęta gospodarskie, utrzymywane w cyrkach – bardzo częstym problemem była bowiem również zła korekcja kopyt, choroby skóry czy zapasienie u kopytnych. Tego typu problemów nie można tłumaczyć wymaganą specjalistyczną wiedzą i brakiem lekarzy weterynarii, którzy mogą takie schorzenia leczyć.

Zwierzęta w cyrkach nie mają również do dyspozycji wystarczającej przestrzeni życiowej – zarówno pastwisk i wybiegów, jak i miejsc do ukrycia się, odpoczynku czy kąpieli, co w przypadku niektórych zwierząt jest podstawową potrzebą gatunkową. Żaden z cyrków, w których VIVA prowadziła śledztwo, nie zapewniał zwierzętom warunków zgodnych z naturalnymi potrzebami na wolności. Co więcej – żaden z cyrków nie zapewniał wszystkim zwierzętom nawet minimalnych warunków określonych w rozporządzeniu (Dz.U. 2005 nr 5 poz. 320).

Bardzo często różne gatunkowo zwierzęta przebywają na jednej, niewielkiej przestrzeni (kuce z wielbłądami, krokodyl ze świnkami morskimi). Zagrody organizowane w namiotach czy terraria są niewielkie i pozbawione dostępu słońca, co uniemożliwia zwierzętom swobodne przemieszczanie się i nieuchronnie może prowadzić do poważnych chorób układu ruchu, krzywicy i ogólnie złego stanu organizmu.

Nie dość, że w cyrkach nie zapewnia się odpowiedniej przestrzeni, zgodnej z potrzebami zwierząt, to nie chroni się jej wystarczająco przed obcymi ludźmi czy ucieczką zwierząt. Bardzo często do miejsc przetrzymywania zwierząt w przerwie spektakli wprowadzani są ludzie, w tym głośno zachowujące się dzieci. Uniemożliwia to zwierzętom odpoczynek i spożywanie posiłków. Miejsca przetrzymywania zwierząt z listy gatunków niebezpiecznych w żadnym przypadku nie były zabezpieczony w sposób zgodny z rozporządzeniem (Dz.U. 2011 nr 173 poz. 1037). Konsekwencje ucieczki z cyrku mogą być bardzo poważne – zarówno dla ludzi, jak i dla samego zwierzęcia, które w takiej sytuacji najprawdopodobniej zostanie odstrzelone prewencyjnie (np. ucieczka trzech tygrysów z Cyrku Korona na warszawskim Tarchominie w 2000 roku[40]).

Również dieta zwierząt cyrkowych jest daleka od ideału – najlepszym przykładem jest karmienie niedźwiedzia brunatnego bitą śmietaną czy popcornem. Aktywiści zaobserwowali również w kilku cyrkach złej jakości siano, służące do karmienia kopytnych.

Mobilny charakter polskich cyrków nie może pozostać bez wpływu na dobrostan zwierząt. W czasie bardzo intensywnego sezonu (około 10 miesięcy w roku) zwierzęta cyrkowe są przewożone z miejsca na miejsce, co jest dla nich

[40] https://www.youtube.com/watch?v=evcB9xH1hh8

dodatkowym źródłem stresu. Podkreślić należy, że zwierzęta cyrkowe nigdzie nie mieszkają na stałe i codziennie są zmuszane do przebywania w nowym miejscu, charakteryzującym się nowymi, specyficznymi zapachami i dzwiękami, co potęguje stres. Większość z nich opuszcza klatkę tylko na czas tresury czy spektaklu (od 1 do 9% czasu dnia[41]).

Sam sposób prezentowania zwierząt podczas spektakli również nie pozostaje bez znaczenia dla zwierząt. Występy przed publicznością, hałas i migające światła są krytycznym bodźcem stresogennym, który ma poważny wpływ na ich stan zdrowia.[42] Podczas spektakli opiekunowie zwierząt często zachęcają widzów do dotykania słoni czy gadów.

Dyrektorzy cyrków opowiadają często o komfortowych "kwaterach zimowych", gdzie zwierzęta odpoczywają poza sezonem. Jednakże zaledwie kilka cyrków publikuje o nich dokładne informacje. Popularną metodą zarobku jest natomiast wypożyczanie zwierząt do reklam, na plany filmowe lub na świąteczne jarmarki. W ich trakcie również nierzadko dochodzi do nadużyć (np. w Warszawie 20.10.2014).

Interwencja 24 października 2014 roku ws. wielbłąda bitego na planie filmowym w centrum Warszawy.

[41] Schmid, A., 1995. Keeping circus elephants temporarily in paddocks: the effects on their behaviour. Animal Welfare 4: 87-101.
[42] Stoskopf, M.K., 1983. The physiological effects of psychological stress. Zoo Biology 2:179-190 ; Bowles, A.E.,Thompson, S.J., 1996. A review of non-auditory physiological effects of noise on animals. Journal of the Acoustical Society of America 100: 2708

Prawo polskie zezwala na wykorzystywanie w cyrkach tylko zwierząt urodzonych w niewoli. Jego przestrzeganie w tym aspekcie również budzi sporo wątpliwości z uwagi na dobrze funkcjonujący czarny rynek zwierząt egzotycznych i ich dokumentacji.

Warto podkreślić, że nawet fakt bycia urodzonym w niewoli nie gwarantuje szczęśliwego życia w klatce. Nawet jeśli cyrkowe zwierzęta są urodzone w niewoli badania naukowe bezsprzecznie twierdzą, że nawet tysiące lat hodowli nie mogą zdusić ich instynktów i chęci realizacji zachowań zgodnych z prawdziwymi potrzebami gatunkowymi.[43] [44] Długotrwałe ograniczenia lub brak możliwości zaspokajania tych potrzeb odbija się na ich rozwoju psychicznym i społecznym, jak i również na zdrowiu i zdolności reprodukcji. Co więcej, w warunkach cyrkowych zwierzęta nie mogą realizować potrzeb społecznych (np. zwierzęta stadne są przetrzymywane samotnie) co ponownie odbija się na ich dobrostanie. [45] [46] [47]

W rezultacie negatywnych konsekwencji warunków bytowania zwierzęta w cyrkach bardzo rzadko się rozmnażają. Cyrki zmuszone są zatem zwierzęta wypożyczać lub kupować. Przy ich zakupie są zatem zabierane z grup społecznych w których żyły i budowały więzi. Rozłąka ta ma negatywne konsekwencje w ich rozwoju psychicznym i możliwości reprodukcji.[48] [49] [50]

Na skutek zaniedbań w nadzorze zwierzęta cyrkowe nie mogą liczyć na skuteczną ochronę prawną. Paradoksalnie, życie tych samych zwierząt w cyrku i w zoo regulują inne przepisy. Zatem słoń żyjący w zoo wymaga minimalnie 150m^2 powierzchni i basenu lub sadzawki.[51] Owe wymagania nie obowiązują w wypadku słoni wykorzystywanych w cyrkach.

---

[43] Jegstrup, Vestergaard, Vach, Ritskes-Hoitinga, 2005. Nest-building behaviour in male rats from three inbred strains: BN/HsdCpb, BDIX/Or1Ico and LEW/Mol. Animal Welfare
[44] Mason, Cooper, Clarebrough, 2001. Frustrations of fur-farmed mink. Nature
[45] Carlstead, Shepherdson, 2000. Alleviating stress in zoo animals with environmental enrichment.w: Moberg, G.P., Mench, J.A. (wyd) The Biology of Animal Stress, CABI Publishing: 337-354. Oxon, UK
[46] Knight, 2001. Animal data jeopardized by life behind bars. Nature 412: 669
[47] Würbel, 2001. Ideal homes? Housing effects on rodent brain and behaviour. Trends Neuroscience, 24: 207-211
[48] Kurt, Khyne, Mar 1996. Neonate mortality in captive Asian elephant (Elephas maximus). Zeitschrift für Säugetierkunde 61: 155-164
[49] Taylor, Poole, 1998. Captive breeding and infant mortality in Asian elephants: a comparison between twenty western zoos and three eastern elephant centers. Zoo Biology 17: 311-332
[50] Brown, Olson, Keele, Freeman, 2004. Survey of the reproductive cyclicity status of Asian and African elephants in North America. Zoo Biology 23: 309-321
[51] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie warunków hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym.

Dalsze porównania warunków cyrkowych i ogrodów zoologicznych również nie napawają optymizmem. Cyrkowe klatki i ewentualne wybiegi zapewniają średnio zaledwie 26% powierzchni wymaganej prawnie od ogrodów zoologicznych.[52] Tu podkreślić należy, że rozporządzenie dotyczące warunków zwierząt przetrzymywanych w cyrkach nakłada na ich właścicieli obowiązek zapewnienia zwierzętom warunków określonych w rozporządzeniu dla ogrodów zoologicznych.

§ 8. 1. W sprawach nieuregulowanych w rozporządzeniu dotyczących minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych mają zastosowanie przepisy:

1) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków dla chowu i hodowli poszczególnych grup zwierząt w ogrodach zoologicznych (Dz. U. Nr 99, poz. 916);

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych (Dz.U. 2004 nr 16 poz. 166)

TRESURA

Ogromne kontrowersje budzi także tresura zwierząt cyrkowych. Jej przebieg jest owiany tajemnicą. Jej wykonawcy niestrudzenie zapewniają o łagodności tego procesu, ale udokumentowane przez aktywistów Vivy liczne reakcje stresowe i lękowe na arenie (np. lwy i tygrysy w Cyrku Zalewski) przeczą tej tezie.

Ponadto mnożą się zeznania byłych treserów zwierząt (np. S. Haddock'a[53]) oraz nagrania tresury (np. słynnego Michaela Hackenbergera[54]), które potwierdzają najgorsze obawy co do istoty tresury zwierząt cyrkowych. Młode osobniki

[52] Iossa, Soulsbury, Harris, 2009. Are wild animals suited to a travelling circus life?
[53] https://www.google.pl/?gws_rd=ssl#q=DECLARATION+OF+SAMUEL+DEWITT+HADDOCK+JR
[54] http://www.dailymail.co.uk/news/article-3371053/Horrifying-moment-Life-Pi-animal-trainer-caught-camera-savagely-beating-young-Siberian-tiger-face-body-whip.html#ixzz40znBUb5K

odbierane są siłą od matek, a ich naturalny opór "łamany" jest przez zadawanie dotkliwego bólu np. Przez bicie pałką lub batem w najbardziej delikatne miejsca ciała. Warto zauważyć, że te narzędzia zawsze towarzyszą treserom podczas występu. Strach przed ich użyciem wymusza posłuszeństwo zwierząt wobec człowieka.

Zapewnienia cyrkowców o "wyłącznie pozytywnych bodźcach" nie można niestety traktować inaczej, jak tylko rozpaczliwej próby ratowania swojego interesu ekonomicznego. W swoich zawiłych zabiegach retorycznych treserzy nierzadko sami sobie przeczą, powołując się np. na Heini Heidiger'a, który w pełni akceptował przemoc wobec zwierząt: "Kiedy ma się do czynienia z większym zwierzęciem – często nawet z psem – to jest czasem biologiczne konieczne dać mu klapsa, a nawet mocne uderzenie we właściwym czasie i z odpowiednią siłą, bo inaczej zwierzę uzna człowieka za słabeusza i będzie robiło co chce".[55] Reszta źródeł, z których korzystają obrońcy tresury jest przeważnie nierzetelna i odbiega od standardów prac naukowych, na których oparty jest ten raport.

Ostatnim i bardzo mocnym dowodem na stosowanie przemocy w tresurze zwierząt jest sama tajemnica, jaką tresura jest owiana. Dokumentacja pozytywnej tresury zwierząt od najmłodszych lat mogłaby służyć jako bardzo atrakcyjny materiał promocyjny, który ostatecznie odrzuciłby zarzuty pod adresem cyrkowców. Pomimo kilkudziesięciu lat konfliktu treserów z obrońcami praw zwierząt, taki kompleksowy materiał nigdy nie powstał. Mimo istniejących technologicznych możliwości, treserzy nie decydują się na ujawnienie tajników swojej pracy, co nie dodaje im wiarygodności. Co więcej – w ostatnim czasie w kilku polskich cyrkach wprowadzono całkowity zakaz fotografowania.

Podsumowując – dobrostan zwierząt cyrkowych, wykorzystywanych w polskich cyrkach, pozostawia wiele do życzenia. Umęczone tresurą i transportem zwierzęta nie mają szans na właściwe warunki do zaspokajania potrzeb gatunkowych czy wypoczynku. Czy mogą liczyć, że organy nadzorcze upomną się o ich prawa? Postaramy się odpowiedzieć na to pytanie w następnym rozdziale.

[55] H. Hediger, 1955/1968. The Psychology and Behaviour of Animals in Zoos and Circuses. Dover Publ. New York, str. 118.

III Nadzór

Działalność cyrków komercyjnych w Polsce cechuje wyjątkowa mobilność, w przeciwieństwie do innych europejskich cyrków, które przemieszczają się w odstępach nawet kilkudniowych. W czasie jednego sezonu potrafią odwiedzić ponad 200 miejscowości, grając około 250 spektakli, przejeżdżając ponad 10 000 kilometrów. W związku z tym nadzór nad ich działalnością jest bardzo utrudniony lub wręcz niemożliwy.

Inspekcja Weterynaryjna

Nadzór nad dobrostanem zwierząt i przestrzeganiem Ustawy o Ochrony Zwierząt należy do Inspekcji Weterynaryjnej. Wbrew zapewnieniom cyrkowców przepisy regulujące wykorzystywanie zwierząt w rozrywce (UoZ, rozdział 4) nie są ani restrykcyjne, ani precyzyjne.

Po krótkiej nawet analizie stanu prawnego można stwierdzić, że funkcjonują one w swoistej luce prawnej, która zapewnia im maksimum swobody i praktycznie nie wymaga przestrzegania większości obowiązujących przepisów np. dotyczących zwierząt niebezpiecznych.[56]

Co więcej, doświadczenie wskazuje, że priorytetem Powiatowych Inspektoratów Weterynarii jest "urzędniczy spokój" stawiany ponad troskę o dobrostan zwierząt. Według Ustawy o Przeciwdziałaniu Chorób Zakaźnych wśród Zwierząt każdy cyrk wykorzystujący zwierzęta winien zgłosić swój przyjazd do PIW na 30 dni przed planowanym spektaklem. W rzeczywistości jest to niemożliwe i termin ten nie jest przestrzegany, co więcej w większości przypadków cyrkowcy w ogóle nie zgłaszają swojego przyjazdu. W takiej sytuacji realizacja jakiegokolwiek nadzoru jest niemożliwa. Nieprawdą jest jakoby cyrki musiały przechodzić "obowiązkową i wnikliwą kontrolę" weterynaryjną raz w miesiącu.

30 maja 2016 roku Powiatowa Inspekcja Weterynarii w Skarżysku Kamiennej przeprowadziła kontrolę Cyrku Zalewski, przebywającego na terenie powiatu. Fundacja Viva zwróciła się do PIW z pytaniami na temat tej kontroli. Odpowiedzi otrzymaliśmy wybiórcze, z pominięciem najbardziej istotnych kwestii:
– "Dokonano oględzin wielbłądów na pasie zieleni gdzie przebywały. Zwierzęta nie wykazywały zmian chorobowych narządu ruchu (chodziły po podłożu miękkim)" – pominięto inforację, czy wszystkie zwierzęta przebadano w ruchu podczas, gdy 4 czerwca w Krakowie dwa ze zwierząt miały wyraźne kulawizny widoczne podczas poruszania się zwierząt;

[56] Dz.U. z 2011 nr 173 poz. 1037

– "Skóra nóg wielbłądów w dniu kontroli nie wykazywała zmian chorobowych" – pominięto informację, czy pobrano próbki do badań, 4 czerwca w Krakowie zmiany skórne były widoczne gołym okiem;
– "W dniu kontroli dokonano oględzin lwów i tygrysa oraz warunków ich przebywania, stan zdrowia nie budził zastrzeżeń" – pominięto informację, czy dzikie duże koty poddano sedacji. Badania tych zwierząt nie da się przeprowadzić bez uśpienia ich. Jeśli nie zostały poddane sedacji – oznacza to, że nie zostały przebadane;
– "W trakcie kontroli kotowatych nie zaobserwowano objawów stereotypii" – 4 czerwca zarejestrowano filmy, na których widać rażące objawy stereotypii. Należy zwrócić uwagę, że lekarz weterynarii przeprowadzający kontrolę nie jest specjalistą chorób zwierząt nieudomowionych.

Zgodnie z protokołem kontroli PIW w Skarżysku Kamiennej Cyrku Zalewski – cyrk zapewnia zwierzętom minimalne warunki stosowne do potrzeb danego gatunku, wieku, rasy, płci i stanu fizjologicznego. Tymczasem z opinii specjalistki – dyrektor Poznańskiego Ogrodu Zoologicznego dr Ewy Zgrabczyńskiej - wynika, że "warunki stworzone przez Cyrk Zalewski nie zapewniają zwierzętom minimalnych warunków utrzymania – stosownych do potrzeb ich biologii i należy jasno sformułować zarzut znęcania się nad zwierzętami, braku utrzymania reżimu sanitarnego i zadbania o właściwą kondycję zwierząt". Dr zoologii i dyrektor ogrodu zoologicznego z całą stanowczością stwierdza: "Szczególny sprzeciw budzi fakt utrzymywania lwów i tygrysa na skandalicznie małej powierzchni życiowej, powodującej chroniczny stres, brak możliwości ukrycia czy agresją i stereotypią zachowań".

Po analizie materiałów, przekazanych przez Fundację Viva, dr Ewa Zgrabczyńska napisała: "W mojej opinii – zoologa z wieloletnim doświadczeniem i dyrektora ZOO – doszło do wielokrotnych naruszeń obowiązujących przepisów dot. utrzymania zwierząt w cyrkach oraz do złamania zasad etycznych".

Każdy cyrk działający w Polsce musi posiadać numer nadany przez Głównego Lekarza Weterynarii. Numer ten otrzymuje się po przedstawieniu stosownych dokumentów. Prawo jest nieprecyzyjne i nie wymaga przeprowadzenia np. kontroli dobrostanu zwierząt na miejscu. Dowodem tego jest działalność pana K. z Jędrzejowa, który przetrzymuje pumę we własnym ogródku będąc zarejestrowanym jako cyrk.[57]

Przed sezonem każdy przedsiębiorca cyrkowy wykorzystujący zwierzęta zobligowany jest ustawowo do przedstawienia scenariusza występów. Główny

[57] http://animalus.blog.pl/2015/08/15/puma-od-a-do-z-w-polewie-prawa-cyrkowego/

Lekarz Weterynarii przyjmuje ów scenariusz do wiadomości i nie prowadzi dalszego nadzoru nad jego realizacją. Z materiałów zebranych przez naszych aktywistów w 2016 roku wynika, że istnieje wiele rozbieżności pomiędzy przedstawionymi scenariuszami a rzeczywistymi spektaklami.

Teoretycznie omawiane powyżej przepisy poprzez kontrolę scenariuszy powinny zapobiegać zmuszaniu zwierząt do wykonywania nienaturalnych czynności. W praktyce scenariusze zgłaszane przez cyrki do Głównego Inspektoratu Weterynarii są bardzo ogólnikowe, nie mają pokrycia z rzeczywistymi spektaklami i pełne są opisów tricków, które ciężko uznać za naturalne. Większość scenariuszy wręcz jednoznacznie opisuje skrajnie nienaturalne zachowania zwierząt, które zostały wymuszone ciężką tresurą. Przepis zabraniający zmuszania zwierząt do wykonywania nienaturalnych czynności można uznać zatem za martwy ze względu na brak odpowiedniej kontroli Inspekcji Weterynaryjnej.

Występ rozpoczyna się wejściem wszystkich zwierząt przez specjalny tunel na arenę. Zwierzęta zajmują swoje miejsca na podestach. Po prezentacji zwierząt, lwy ustawiają się w piramidę a na samej górze miejsce zajmuje tygrys. Następnie wszystkie zwierzęta kładą się na ziemi tworząc tzw. „dywan". Podczas, gdy zwierzęta leżą, treser ustawia deskę, po której przechodzą lwy. Dwa lwy ustawiają się na bocznych podestach, jeden z lwów przeskakuje przez kółko. Wszystkie zwierzęta wracają na miejsca, po czym jeden wychodzi na środek a drugi przez niego skacze. Zwierzęta prezentują się w różnych miejscach areny i schodzą z areny tunelem.

Czas trwania: około 20 minut.

Fragment scenariusza występu cyrku Zalewski

VI. PAPUGI.

Papugi – 8 sztuk.

Papugi wylatują z garderoby do opiekuna stojącego wśród publiczności. Jedna z papug dziobem wciąga na maszt flagę. Papugi wykonują obroty na wiaderkach odwróconych dnem do góry. Następna papuga otwiera klapę małego samochodu. Kolejna papuga jedzie w samochodziku. Jedna z papug staje na mini wrotkach na których powoli przemieszcza się do przodu, przesuwając po kolei wrotki. Następnie wszystkie papugi latają nad publicznością.

Czas pokazu: około 8 minut.

Scenariusz występu papug w cyrku Korona

I. Występ tygrysów:

Tygrysy – 5 sztuk.

1. Zwierzęta wychodzą na arenę i zajmują swoje miejsca na postumentach.
2. Jeden z tygrysów przechodzi na wyższy postument i przeskakuje przez stojącą obręcz na drugi postument, a następnie wraca również z przeskokiem przez obręcz na pierwszy postument i wraca na swoje miejsce. Opiekun głaszcze tygrysa i przytula.
3. Jeden z tygrysów kładzie się na arenie i wykonuje przewroty boczne – turlanie, a następnie wraca na swoje miejsce. Opiekun podchodzi do niego, a tygrys podaje mu łapę.
4. Tygrysy zajmują miejsca na ustawionych w rzędzie postumentach o różnej wysokości, a następnie unoszą przednie łapy do góry. Po wykonaniu triku tygrysy są głaskane i przytulane przez opiekuna.
5. Tygrys kilkakrotnie przeskakuje przez barierkę o wysokości jednego metra biegnąc wokół areny.
6. Opiekun przechodzi koło każdego tygrysa głaszcząc go i przytulając, jednocześnie rozmawia ze zwierzętami, które szczerzą kły i wymachują przednią łapą.
7. Na arenie pozostają trzy tygrysy, pozostałe opuszczają arenę.
8. Opiekun przechodzi koło każdego tygrysa głaszcząc go po tułowiu i zachęcając do położenia się na arenie. Trzy tygrysy leżą obok siebie na arenie, opiekun kłania się publiczności.
9. Tygrysy wstają i wybiegają z areny.

Scenariusz występów tygrysów w cyrku Miranda Orfei

Scenariusze przedstawiane przez cyrki w GIW kreują również alternatywną rzeczywistość. Pełne są opisów etycznego traktowania zwierząt, okazywania im szacunku i bliskości, tak jak w przypadku scenariusza występów cyrku Miranda Orfei. Tymczasem podczas śledztwa w cyrku Miranda Orfei nie zaobserwowaliśmy żadnych przejawów czułości tresera wobec tygrysów.

Rozporządzenie ws. cyrków w praktyce

W dniu 4 i 5 czerwca 2016 roku w Krakowie odbyły się dwa przedstawienia Cyrku Zalewski na działce pomiędzy ulicą Marii Konopnickiej a Bulwarami Wiślanymi. Teren ten znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie wyjątkowo ruchliwej drogi (ul. Marii Konopnickiej) o dużym natężeniu ruchu, w tym miejscu co najmniej 6-cio pasmowej (w obie strony). Wielbłądy przebywały na wybiegu, który nie był należycie zabezpieczony (luźno ustawione, niskie płotki z dużymi przestrzeniami pomiędzy poszczególnymi częściami ogrodzenia), zaraz przy ulicy – od drogi

dzielił do 2-3 metrowy chodnik/ścieżka rowerowa i 1-metrowy pas trawy. Tymczasem trzy metry od w ten sposób niezabezpieczonego wybiegu przebiega droga o wysokim natężeniu ruchu, która w bezpośrednim sąsiedztwie ma 4 pasy w jedną stronę.Wielbłądy dwugarbne mają około 2 metrów w kłębie (razem z garbami), ważą nawet ponad 800 kg i potrafią osiągnąć prędkość 65 km/h. Jednocześnie są to zwierzęta bardzo płochliwe i bardzo uparte. Gdyby doszło do ucieczki na ruchliwą jezdnię oddaloną od ich wybiegu o ok. 3 metry – mogłyby spowodować nawet katastrofę w ruchu lądowym.

Cyrk Zalewski w Krakowie przy drodze o dużym natężeniu ruchu

Cyrk Zalewski rozstawiając swoje namioty i przyczepy ze zwierzętami w pobliżu drogi o ogromnym natężeniu ruchu oraz w bezpośrednim sąsiedztwie Bulwarów Wiślanych, w pobliżu jednej z najbardziej popularnych restauracji w mieście, złamał przepisy ustawy o ochronie zwierząt art. 5 i art.6 ust. 1a oraz ust. 2 pkt. 10. Ponadto poprzez usytuowanie przyczep ze zwierzętami w bezpośrednim sąsiedztwie drogi o wysokim natężeniu ruchu, naruszono art. 15 ust. 4 ustawy o ochronie zwierząt. Dodatkowo należy podkreślić, iż na podstawie delegacji zawartej w art. 17 ust. 8 ustawy o ochronie zwierząt Minister Środowiska w drodze rozporządzenia z dnia 20 stycznia 2004 roku w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych

określił dokładne wytyczne co do minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt. § 3, ust. 1 rozporządzenia stanowi, iż „w miejscach utrzymywania zwierząt zapewnia się możliwość ochrony przed oddziaływaniem stresogennych czynników zewnętrznych”. Z kolei § 3 ust. 2 rozporządzenia ustanawia zasadę, iż zwierząt nie utrzymuje się w mogącym wywołać stres sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego lub pieszego, obiektów przemysłowych lub gospodarczych, agregatów prądotwórczych oraz stacji transformatorowych. § 4 rozporządzenia dodatkowo określa, że minimalne warunki o których mowa w §1 ust.1 obejmują urządzenia i wyposażenie miejsc przebywania umożliwiające wszystkie zachowania życiowe i socjalne zwierząt, w tym możliwość ukrycia się i wypoczynku. Wobec powyższego należy podkreślić, iż zwierzętom będącym w posiadaniu Cyrku Zalewski nie zostały zapewnione odpowiednie warunki bytowe. Obserwacja wykazała, że zostały one narażone na oddziaływanie stresogennych czynników zewnętrznych, co należy rozumieć jako znęcanie się nad zwierzętami, a zatem przestępstwo określone w art. 35 ust. 1a ustawy o ochronie zwierząt.

Zabezpieczenie wybiegu wielbłądów w Cyrku Zalewski

Właściciel cyrku Zalewski, który działalnością tą zajmuje się od 1994 roku musi doskonale znać przepisy dotyczące działalności cyrków, tym bardziej, że te nie zmieniają się często. W związku z tym należy domniemywać, że taką lokalizację

do postawienia namiotu i świadczenia usług cyrkowych właściciel wybrał celowo, by przyciągnąć do cyrku większą liczbę widzów, nie zważając jednocześnie na to, w jakich warunkach będą musiały spędzić czas jego zwierzęta.

Znakowanie zwierząt

Nasi aktywiści odkryli również fakt niezakolczykowanych zwierząt gospodarskich. Między innymi kozy znajdujące się w cyrku Zalewski nie mają wymaganych przepisami prawa kolczyków. Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt w art. 17.2 nakłada na właścicieli obowiązek założenia na prawą małżowinę uszną kolczyka z numerem identyfikacyjnym zwierzęcia gospodarskiego – w przypadku owiec i kóz nieprzeznaczonych do handlu, albo założeniu na prawą małżowinę uszną kolczyka zawierającego elektroniczny identyfikator spełniający wymagania określone w ust. 1 i 3 rozdziału II załącznika do decyzji Komisji 2006/968/WE z dnia 15 grudnia 2006 r. wykonującej rozporządzenie Rady (WE) nr 21/2004 w odniesieniu do wytycznych i procedur elektronicznej identyfikacji i rejestrowania owiec i kóz (Dz. Urz. UE L 401 z 30.12.2006, str. 41) w przypadku owiec i kóz przeznaczonych do handlu.

Kozy w cyrku Zalewski, maj 2016.

Podkreślić należy, że cyrk był wielokrotnie kontrolowany i żadna z kontroli nie doprowadziła do wykonania przez właściciela kóz obowiązku ustawowego, związanego ze znakowaniem zwierząt.

Zwierzęta odebrane z cyrku Vegas podczas interwencji Fundacji VIVA – dwa żółwie i krokodyl – nie posiadały chipów wymaganych przepisami prawa, a krokodyl nie posiada również dokumentu CITES.

Menażeria objazdowa

Ustawa o Ochronie Zwierząt zakazuje działalności menażerii objazdowych, czyli przedsiębiorstw wykonujących działalność w zakresie organizowania obwoźnych wystaw zwierząt np. mobilnych wystaw pająków.
W świetle powyższego dużo wątpliwości budzi legalność działalności większości występujących w Polsce cyrków. Przedsiębiorstwa te wożą ze sobą nie tylko zwierzęta, które biorą czynny udział w przedstawieniach, ale także zwierzęta, które traktowane są jak eksponaty i mogą być oglądane przez widzów za dodatkową opłatą np. w przerwie spektaklu.
Ewidentnie jest to wykorzystanie nieskutecznego nadzoru weterynaryjnego i braku definicji prawnej cyrku.

Dodatkowo podcza śledztwa aktywiści Fundacji VIVA stwierdzili nieprawidłowości związane zarówno z łamaniem przepisów skarbowych, jak również budowalnych.

Paragony

W żadnym z cyrków wymienionych w raporcie, które odwiedziliśmy w okresie kwiecień - czerwiec 2016r sprzedaż biletów nie została nabita na kasę fiskalną. Jedynie w cyrku Korona gdzie kupiliśmy bilet online była możliwość poproszenia o fakturę.

To oznacza, że cyrki w łatwy sposób mogą uchylać się od płacenia podatków! Może chodzić o kwoty sięgające kilku milionów złotych w skali całego kraju.
Do tego dochodzi sprzedaż gadżetów i produktów spożywczych podczas przerw w przedstawieniach.

Nadzór budowlany

Według obowiązujących przepisów namioty cyrkowe powinny być zgłaszane do Powiatowej Inspekcji Nadzoru Budowlanego najpóźniej 30 dni przed występem, by wykwalifikowani inspektorzy mogli zbadać ich stabilność i bezpieczeństwo. Z uzyskanych przez aktywistów Vivy informacji od Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego wynika, że cyrki komercyjne z reguły tego nie robią. W związku z czym namioty nie są sprawdzane pod kątem bezpieczeństwa użytkowania i są samowolą budowlaną.

W nawiązaniu do Pana Pisma z dnia 04.05.2016r. informuję, że przeprowadzono czynności kontrolne w MIROSŁAW ZŁOTOROWICZ AGENCJA ARTYSTYCZNA ARENA BIS na terenie prowadzenia działalności w Ozorkowie ul. Tkacka mające na celu sprawdzenie wskazanych przez Pana w skardze okoliczności dotyczących przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy podczas montażu namiotu cyrkowego oraz w zakresie legalności przebywania oraz posiadanych zezwoleń na pracę cudzoziemców.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami dotyczącymi przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy zostaną skierowane do pracodawcy środki prawne po zakończeniu kontroli.

Podsumowanie

Podsumowując, w wyniku długotrwałej bezczynności organów kontrolnych, przepisy dotyczące funkcjonowania cyrków wykorzystujących zwierzęta są martwe. W realiach działalności objazdowej duża ich część jest niemożliwa, ani w realizacji, ani poddaniu skutecznemu nadzorowi. Z protokołów kontroli Inspekcji Weterynaryjnej wyłania się obraz cyrków z wybiegami gwarantującymi zaspokojenie potrzeb gatunkowych zwierząt w stopniu minimalnym, posiadania dokumentów zwierząt i odpowiedniego ich oznakowania, a także zdrowych zwierząt, zaopiekowanych weterynaryjnie.

Tymczasem materiały zebrane przez Fundację VIVA w trakcie śledztwa ujawniły zwierzęta z kulawiznami, chorobami skóry, nieprawidłowo korygowanymi kopytani i racicami, krzywicą, zanikiem mięśni, niedoborami witaminowymi, chorobami zębów, poważnym otłuszczeniem, silną stereotypią, a także zwierzęta bez chipów, kolczyków czy dokumentów CITES.

Pomieszczenia wewnętrzne zwierząt nie zapewniały możliwości ukrycia się, nie posiadały odpowiednich parametrów cieplnych i odpowiedniej wilgotności, ani nawet nie dawały możliwości swobodnego ruchu. Wybiegi zewnętrzne były zbyt małe i nie były zabezpieczone przed ucieczką zwierząt, w tym również tych szczególnie niebezpiecznych.

Zaakceptowane scenariusze występów zawierały szereg tricków, w których zwierzęta są zmuszane do wykonywania nienaturalnych czynności, choć jest to niezgodne z przepisami i powinno wywoływać stanowczą reakcję organów nadzorczych.

Działalność cyrkowa z wykorzystaniem zwierząt prowadzona jest w Polsce w swoistej "luce prawnej". A organy nadzoru nie zapewniają zachowania porządku prawnego nawet w zakresie przepisów, jakimi dysponują oraz bezpieczeństwa – ani widzom, ani zwierzętom wykorzystywanym w cyrkach.

IV Bezpieczeństwo ludzi

W cyrkach niejednokrotnie dochodziło do wypadków. W 2000 z cyrku Korona uciekł tygrys. W wyniku podjętej pogoni i strzelaniny zwierzę zostało zabite, zginął również lekarz weterynarii.[58] Przypadki atakowania pracowników, widzów czy przechodniów, jeśli zwierzę cyrkowe ucieknie, są bardzo częste.[59]

Cyrki nie wypełniają wymogów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 3 sierpnia 2011 r. w sprawie gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi. Skutkuje to wypadkami[60] i jest potencjalnie bardzo niebezpieczne. Z monitoringu cyrków przeprowadzonego przez Fundację Viva w 2016 roku wynika, że cyrki ignorują całkowicie w/w rozporządzenie.[61]

Cyrk Zalewski - wejście do klatki powinno odbywać się przez śluzę bezpieczeństwa, cyrk powinien mieć zawartą umowę z najbliższym lekarzem weterynarii posiadającym zezwolenie na urządzenie do aplikacji na odległość środków czasowo unieruchamiających zwierzę.[62] Ogrodzenie na zdjęciu nie spełnia tych wymogów (zdjęcie pochodzi z FB cyrku).

Miranda Orfei. Ogrodzenie powinno być wykonane z kraty z prętów stalowych o średnicy min 5mm zgodnie z Rozporządzeniem o zwierzętach niebezpiecznych.[44] Pokazana na zdjęciu siatka nie spełnia tych wymogów.

[58] http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34889,5757513,Oblawa_na_tygrysa__Zastrzelony_weterynarz.html
[59] http://www.rp.pl/artykul/1208319-Niemcy--Slon-uciekl-z-cyrku-i-zabil-emeryta.html
[60] http://wiadomosci.wp.pl/kat,1329,title,Lew-odgryzl-reke-opiekunowi-Wypadek-w-cyrku-w-Kostrzynie-nad-Odra,wid,16697157,wiadomosc.html
[61] Art. 18.2 UoZ mówiący o przetrzymywaniu i prezentacji zwierząt w sposób gwarantujący bezpieczeństwo ludzi i zwierząt
[62] http://prawo.legeo.pl/prawo/rozporzadzenie-ministra-srodowiska-z-dnia-3-sierpnia-2011-r-w-sprawie-gatunkow-zwierzat-niebezpiecznych-dla-zycia-i-zdrowia-ludzi/zal3/?on=2011-11-23

Cyrk Vegas - wejście na wybieg niedźwiedzia powinno odbywać się przez śluzę, powinno być zabezpieczenie podmurówką lub innym skuteczny sposobem przed przekopaniem. Wybieg powinien być zabezpieczony, w szczególności dodatkowym ogrodzeniem lub rowem, tak aby nie było możliwości podejścia do klatki lub ogrodzenia na odległość poniżej 1,5 m.[44] Wybieg na zdjęciu nie spełnia tych wymogów.

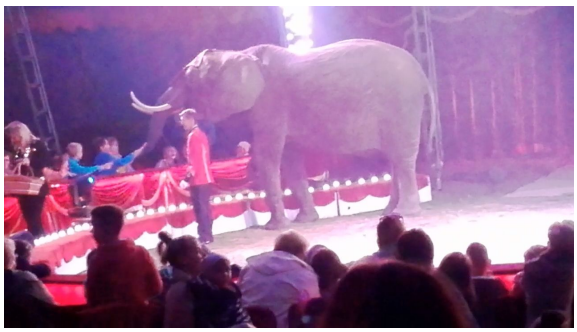

Cyrk Arena – niezabezpieczona arena. Słonie powinny być przetrzymywane na wybiegu o wysokości ogrodzenia 4 m, nie powinno być też możliwości podejścia do zwierzęcia na odległość mniejszą niż 3 m, cyrk powinien mieć zawartą umowę z najbliższym lekarzem weterynarii posiadającym zezwolenie na urządzenie do aplikacji na odległość środków czasowo unieruchamiających zwierzę.[44]

Cyrk Medrano – niezabezbieczona arena. Słonie powinny być przetrzymywane na wybiegu o wysokości ogrodzenia 4 m, nie powinno być możliwości podejścia do zwierzęcia na odległość mniejszą niż 3 m, cyrk powinien mieć zawartą umowę z najbliższym lekarzem weterynarii posiadającym zezwolenie na urządzenie do aplikacji na odległość środków czasowo unieruchamiających zwierzę.[44]

Cyrk Miranda Orfei - niezabezpieczona arena. Krokodylowate są zaliczane do najniebezpieczniejszych zwierząt – wejście do pomieszczenia powinno odbywać się przez śluzę, ogrodzenie powinno być wysokie na 2 m.[44]

Cyrk Luna - wąż zbożowy, który jest zakwalifikowany do grupy najbardziej niebezpiecznych zwierząt (połozowate). Widzowie, w tym dzieci, mają bezpośredni kontakt ze zwierzęciem.[44]

Cyrk Miranda Orfei, agresywne strusie – bez nadzoru pracownika, prowokowane przez dzieci.

Żyrafa jest w prawnie kwalifikowana jako zwierzę niebezpieczne. W Cyrku Medrano każdy może podejść do ogrodzenia – na zdjęciu pracownik nie reaguje na podsadzenie dziecka i głaskanie zwierzęcia.[44]

Prawo budowlane

Namioty cyrkowe są objęte nadzorem inspekcji nadzoru budowlanego, ale mimo tego cyrki nie zgłaszają tych "budowli" do PINB, a inspekcja zawiadamiana o namiotach działa opieszale i z reguły przyjeżdża na kontrolę kiedy namiot jest już zdemontowany i jest w drodze do następnego miasta. Przypadki zawalenia się namiotów cyrkowych i wypadków związanych z ich konstrukcją nie należą do rzadkości.[63] [64] [65] [66]

[63] http://www.rmf24.pl/goraca-linia/wasze-fakty/news-podczas-pokazu-przewrocil-sie-namiot-cyrkowy-cztery-osoby-ra,nId,241837
[64] http://www.rmf24.pl/zdjecie,iId,136834,iAId,4602
[65] http://www.cyrkfans.vgh.pl/print.php?type=N&item_id=213
[66] http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/480116,Ketrzyn-wypadek-w-cyrku-dwoje-dzieci-rannych

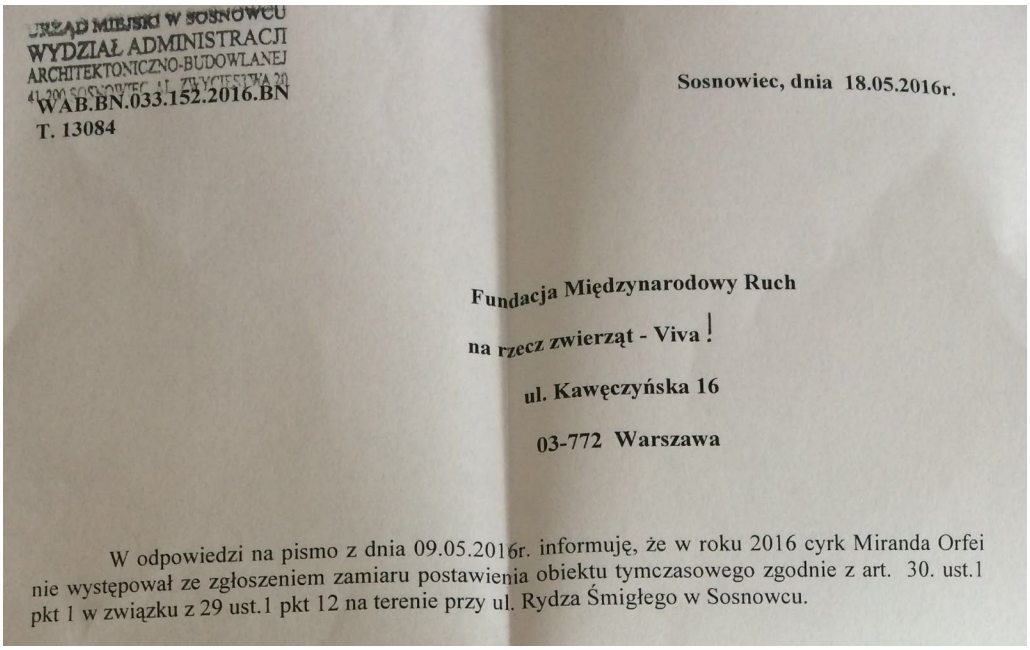

URZĄD MIEJSKI W SOSNOWCU
WYDZIAŁ ADMINISTRACJI
ARCHITEKTONICZNO-BUDOWLANEJ
41-200 SOSNOWIEC, AL. ZWYCIĘSTWA 20
WAB.BN.033.152.2016.BN
T. 13084

Sosnowiec, dnia 18.05.2016r.

Fundacja Międzynarodowy Ruch
na rzecz zwierząt - Viva !
ul. Kawęczyńska 16
03-772 Warszawa

W odpowiedzi na pismo z dnia 09.05.2016r. informuję, że w roku 2016 cyrk Miranda Orfei nie występował ze zgłoszeniem zamiaru postawienia obiektu tymczasowego zgodnie z art. 30. ust.1 pkt 1 w związku z 29 ust.1 pkt 12 na terenie przy ul. Rydza Śmigłego w Sosnowcu.

Fundacja Viva złożyła zapytanie w PINB dotyczące rozkładania namiotu cyrkowego. W odpowiedzi otrzymała informację, że cyrk Miranda Orfei nie zgłaszał postawienia namiotu, a powinien.

Nasi aktywiści zaznaczają także, że teren na którym odbywały się przedstawienia cyrkowe niejednoktornie zagrażał bezpieczeństwu gości.

Cyrk Arena, Głowno 2016

Wyrok w sprawie słonicy

Cyrk Arena w sezonie 2015/2016 wykorzystuje w swoich przedstawieniach słonia Tembo. Pracownicy cyrku kilkakrotnie prowadzali słonia po ulicach miast narażając na ogromne niebezpieczeństwo przechodniów. Viva złożyła zawiadomienie do prokuratury w tej sprawie. 6 czerwca Sąd Rejonowy w Częstochowie skazał tresera słonia.

Sygn. akt IV W 439/16

WYROK NAKAZOWY
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2016 roku

Sąd Rejonowy w Częstochowie – IV Wydział Karny
w składzie:

Przewodniczący SSR Marzena [redacted]

Protokolant Joanna [redacted]

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 6 czerwca 2016 roku
w postępowaniu nakazowym
sprawy z wniosku oskarżyciela publicznego Komisariat Policji w Częstochowie
przeciwko **Franz** [redacted]
synowi H[redacted]
ur. W Friedberg lat 53

obwinionego o to, że:
W dniu 5 marca 2016 roku w Częstochowie przy ulicy Wolności w miejscu publicznym nie zachował nakazanych środków ostrożności przy trzymaniu słonia określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 sierpnia 2011 roku w sprawie gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi.
tj. za wykroczenia z art. 77 Kw w zw z art. 18 ust 1 ustawy o ochronie zwierząt oraz art. 37 ust 1 w zw z art. 15 ust 1. 4. Art. 17 ust 1 i art. 18 ust 1 ustawy o ochronie zwierząt .

orzeka

1. obwinionego **Franz** [redacted] uznaje za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu przyjmując, że wyczerpuje on znamiona wykroczenia z art. 77 kw w zw z art. 18 ust 1 ustawy o ochronie zwierząt oraz art. 37 ust 1 w zw z art. 15 ust 1. 4. art. 17 ust 1 i art.

Bezpieczeństwo i wykorzystywanie w przedstawieniach dzieci

W przedstawieniach cyrkowych często biorą udział dzieci. Jest to dla nich niebezpieczne nie tylko jeśli chodzi o wykonywanie akrobacji.[67] Dzieci często biorą udział w numerach z udziałem zwierząt zaliczanych do kategorii najniebezpieczniejszych.[68]

Dodatkowo nasze obawy wzbudza realizacja obowiązku szkolnego przez dzieci pracujcące w cyrkach.[69] Trudno nam wyobrazić sobie, aby podróżując z cyrkiem przez 10 miesięcy w roku dzieci spełniały ten obowiązek, nawet w domu.

[67] https://cyrkbezzwierzat.wordpress.com/2013/04/14/wypadek-w-cyrku-zalewski/
[68] http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Tragedia-w-cyrku-w-Rosji-gepard-rzucil-sie-na-7-latka,wid,15006676,wiadomosc.html
[69] Art.16 ust. 8 Ustawy o systemie oświaty

V Wpływ na dzieci

Nauka i wychowanie dzieci powinny wiązać się z rozbudzaniem odpowiedzialności i wrażliwości na krzywdę innych. Cyrki ze zwierzętami nie dostarczają wiedzy na temat prawdziwej natury, zachowań, uczuć i potrzeb zwierząt. Pokazują nienaturalne, wymuszone zachowania zwierząt, które pracują wbrew własnej woli w przemyśle rozrywkowym.

Dziś mamy już nieograniczony dostęp do wartościowych materiałów edukacyjnych – filmów przyrodniczych, gier komputerowych i stron internetowych, które przybliżają bogactwo świata zwierząt. Istnieją azyle i schroniska dla zwierząt, w których dzieci mogą uczyć się empatii. Wycieczki do lasu czy parku dają możliwość kontaktu z naturą. Nic nie zastąpi nauki związanej z obserwacją zwierząt we właściwym dla nich środowisku. Dnia 27 marca 2015 Komitet Psychologii Polskiej Akademii Nauk wydał uchwałę w sprawie poparcia działań podejmowanych w celu ograniczenia wykorzystywania zwierząt w działalności rozrywkowej prowadzonej w cyrkach.[70]

Czytamy w niej m.in, że "Spektakle cyrkowe z udziałem zwierząt są pozbawione walorów edukacyjnych, a także potencjalnie szkodliwe dla procesu wychowania młodych ludzi".

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu określiło nakłanianie dzieci do uczestnictwa w występach cyrków ze zwierzętami jako działalność niepożądaną. Według MENiS jest to niezgodne z Konwencją Praw Dziecka podkreślającą, iż nauka powinna być ukierunkowana na rozwijanie w dziecku poszanowania środowiska naturalnego. Czego uczą się dzieci o naturze tygrysa, patrząc na zamknięte w klatce, kręcące się w kółko na niewielkiej przestrzeni, zestresowane i złamane psychicznie zwierzę?

[70] www.kompsych.pan.pl/images/Sprawozdania2011-15/2015/Za%C5%82._1b._Uchwa%C5%82a_KP_PAN_27.03.2015.pdf

Dzień Cyrku Bez Zwierząt, Łodź 2015

VI Alternatywy

Warto zauważyć, że w latach 2010-2013 na festiwalach sztuki cyrkowej 85% zwycięskich występów (Grand Prix, I Miejsce) to pokazy bez udziału zwierząt, a w ok. 80% wszystkich nagrodzonych występów w danym przedziale czasowym również NIE były wykorzystywane zwierzęta.

Sztuka cyrkowa może być piękna, ale tylko wtedy, kiedy tworzona jest przez artystów, którzy z własnego wyboru trenują i prezentują swoje umiejętności. Żonglerka, szczudlarstwo, balansowanie na linie czy akrobatyka są widowiskowe i zapewniają rozrywkę dla całej rodziny.

Na świecie jest wiele cyrków bez zwierząt, jak choćby Baobab, Cirque du Soleil, Circus Hassani czy The Blackpool Tower Circus. W Polsce istnieje mnóstwo grup cyrkowych zajmujących się teatrem ognia, tańcem, akrobatyką i jazdą na monocyklu, są to m.in Teatr Avatar, Cyrk Arlekin, Cyrk Ocelot czy grupa Carnival. Jeśli tylko damy im szansę, na pewno zapewnią wszystkim zainteresowanym rozrywkę na wysokim poziomie, bez wykorzystania zwierząt.

Circus de Solei

VII Los zwierząt po wprowadzeniu zakazu

Fundacja Viva! W specjalnym liście, do właścicieli Związku Pracodawców Cyrku i Rozrywki zaoferowała swoją gotowość do objęcia opieką wszystkich zwierząt, które polscy cyrkowcy będą gotowi oddać w razie wprowadzenia zakazu ich wykorzystywania.

W takim wypadku los zwierząt zależeć będzie tylko od woli cyrkowców, którzy z prawnego punktu widzenia są ich "właścicielami". Co ważne, część egzotycznych zwierząt wykorzystywanych w polskich cyrkach wcale do nich nie należy. Są wynajmowane wraz z treserami z zagranicy np. z Czech i Niemiec.

Godnym naśladowania jest przykład Peru, gdzie 33 lwy uwolnione z cyrków trafiły pod opiekę organizacji Animals Defenders International. Następnie zostały przetransportowane do specjalnych ośrodków w USA i Afryce, gdzie żyją spokojnie do dziś.

Niestety w aktualnej sytuacji los zwierząt spoczywa w rękach ich oprawców. Jesteśmy gotowi im pomóc, ale nie od nas zależy czy dostaniemy taką szansę.

Lew uratowany z peruwiańskiego cyrku przez aktywistów ADI

Zakończenie

Kampania Cyrk Bez Zwierząt jest jedną z najdynamiczniej rozwijających się kampanii prozwierzęcych w Polsce, codziennie w działania na rzecz wprowadzenia zakazu wykorzystywania zwierząt w cyrkach włączają się nowi aktywiści. Lokalne władze ponad 30 miast w Polsce zdecydowały się na nieudostępnianie terenów miejskich na występy cyrków ze zwierzętami.

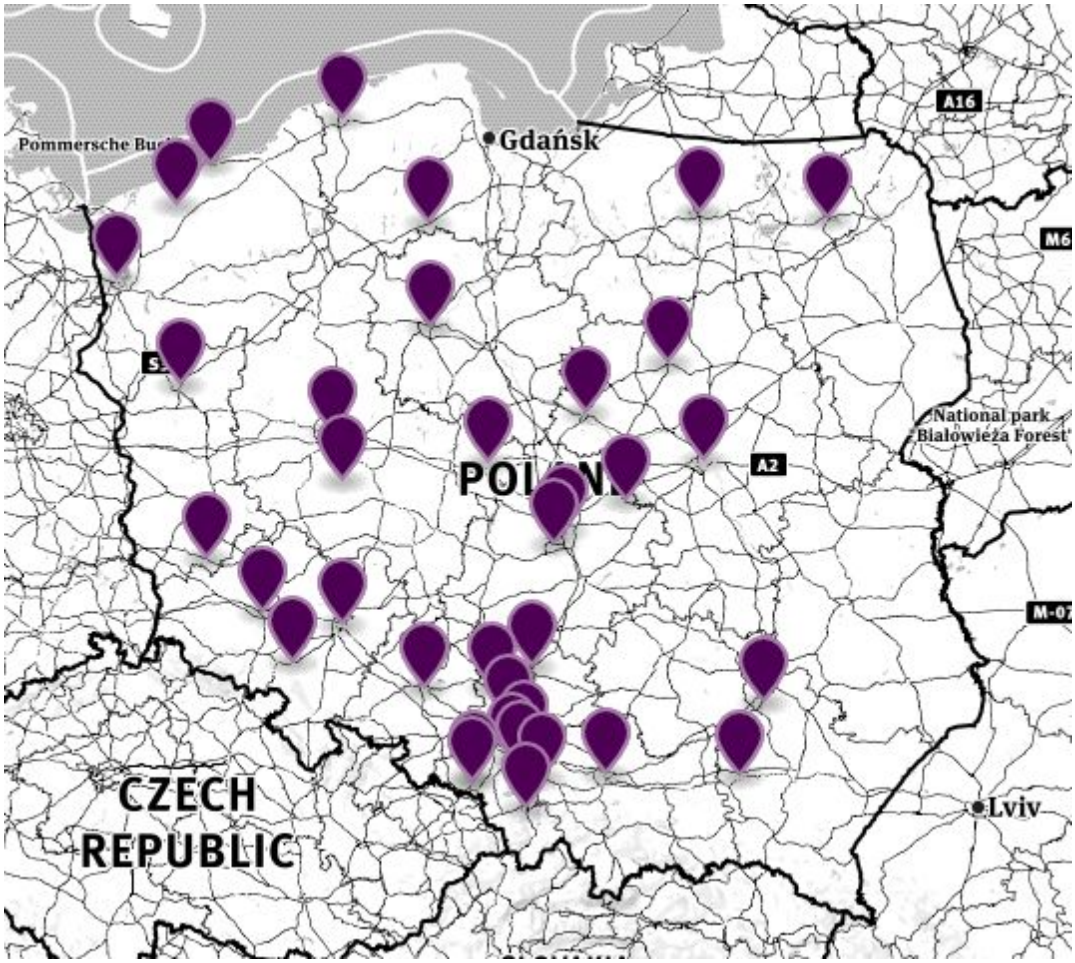

Mapa lokalnych zakazów nieudostępniania terenów miejskich cyrkom ze zwierzętami - lipiec 2016.

Ponad 220 tysięcy obywateli podpisało się pod zapisem o zakazie wykorzystywania dzikich zwierząt w cyrkach, zawartym w Obywatelskim Projekcie Ustawy o Ochronie Zwierząt z 2011 roku. Przeprowadzone na zlecenie Fundacji Viva badanie opinii publicznej w marcu 2016 wykazało, że 55% polskiego społeczeństwa jest za wprowadzeniem całkowitego zakazu wykorzystywania zwierząt w cyrkach.[71]

Naszą nową petycję internetową w ciągu zaledwie kilku miesięcy podpisało 30 tysięcy osób, a liczba podpisów każdego dnia wzrasta.

[71] GFK Polonia 4-9 marca 2016

Zachęcamy do śledzenia naszego profilu **fb.com/fundacjaviva**, gdzie będziemy informować o naszych dalszych działaniach.